

13. januar 2010

UDKAST:

Forslag

til

Lov om tilbagelevering og overførelse af stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande.

Lovens formål

§ 1. Loven har til formål at fremme tilbagelevering og overførelse af kulturgenstande, der er stjålet eller ulovligt udført af stater, der har tiltrådt konvention af 24. juni 1995 om stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande ("konventionen").

Lovens anvendelsesområde

§ 2. Loven gælder for krav af international karakter om tilbagelevering af stjålne kulturgenstande, når den, som rejser krav om tilbagelevering, er statsborger, har fast bopæl eller for så vidt angår juridiske personer, er hjemmehørende i en stat, der har tiltrådt konventionen, hvis

- 1) kulturgenstanden er stjålet i en stat, efter at konventionen er trådt i kraft for denne stat, eller
- 2) kulturgenstanden befinder sig i en stat, efter at konventionen er trådt i kraft for denne stat.

Stk. 2. Loven gælder endvidere for krav af international karakter om overførelse af kulturgenstande, der er ulovligt udført fra en stat, der har tiltrådt konventionen, efter at konvention er trådt i kraft i denne stat.

Stk. 3. Loven gælder ikke i det omfang fravigelse er hjemlet i international aftale.

Definitioner

§ 3. I denne lov forstås ved "kulturgenstand" en genstand, som er af betydning for arkæologi, forhistorie, historie, litteratur, kunst eller videnskab og tilhører en af de kategorier, der er angivet i bilaget til denne lov.

§ 4. I denne lov forstås ved "ulovligt udført", at en kulturgenstand er fjernet fra en stat, der har tiltrådt konventionen, i strid med denne stats lovgivning om beskyttelse af kulturarven.

Stk. 2. En kulturgenstand, som er lovligt udført i henhold til en tilladelse udstedt efter den anmodendes stats lovgivning om beskyttelse af kulturarv, med henblik på udstilling, undersøgelse eller restaurering eller med andet midlertidigt formål, og som ikke er leveret tilbage i overensstemmelse med betingelserne i tilladelsen, skal anses for at være ulovligt udført.

§ 5. I denne lov forstås ved "offentlig samling" en gruppe af inventarførte eller på anden måde identificerede kulturgenstande, der ejes af

- 1) en stat, der har tiltrådt konventionen,

- 2) en regional eller lokal myndighed i en stat, der har tiltrådt konventionen,
- 3) en religiøs institution i en stat, der har tiltrådt konventionen, eller
- 4) en institution i en stat, der har tiltrådt konventionen, som er etableret med et væsentlig kulturelt, uddannelsesmæssigt eller videnskabeligt formål, og som tillige er anerkendt som tjenende den offentlige interesse.

Tilbagelevering af stjålne kulturgenstande

§ 6. Den, der har erhvervet en stjålet kulturgenstand skal efter anmodning tilbagelevere den til den, den er stjålet fra, jf. dog §§ 7-9.

Stk. 2. Besiddes en kulturgenstand af en anden end den, der har erhvervet den, og skal den tilbageleveres, jf. stk. 1, er besidderen forpligtet til at aflevere genstanden.

Stk. 3. En kulturgenstand, der oprindeligt er ulovligt udgravet, eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt, skal anses som stjålet, jf. stk. 1, når det følger af lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted.

§ 7. Pligten til at tilbagelevere kulturgenstanden gælder uanset eventuel hævds erhvervelse, medmindre der er gået 50 år fra tidspunktet, hvor genstanden blev stjålet, jf. § 6.

Stk. 2. For en kulturgenstand, der er fjernet fra et monument eller arkæologisk fundsted, eller som tilhører en offentlig samling, gælder tilbageleveringspligten uanset eventuel hævds erhvervelse, medmindre der er gået 75 år fra tidspunktet, hvor genstanden blev stjålet, jf. § 6.. Dette gælder også krav på tilbagelevering af en sakral eller samfundsmæssigt betydningsfuld kulturgenstand, der tilhører eller anvendes af et stammesamfund eller et indfødt samfund, som en del af dette samfunds traditionelle eller rituelle brug, og som er hellig eller af betydning for disse samfunds fællesskab.

§ 8. Krav om tilbagelevering efter denne lov af stjålne kulturgenstande skal indbringes for domstolene senest 3 år efter det tidspunkt, hvor den, som rejser kravet, vidste eller burde vide, hvor kulturgenstanden befandt sig, og kendte eller burde kende identiteten af erhververen.

Erstatning for tilbagelevering af stjålne kulturgenstande

§ 9. Før der skal ske tilbagelevering, skal den, der rejser krav om tilbagelevering af en stjålet kulturgenstand efter denne lov, erstatte det tab erhververen lider ved at genstanden tilbageleveres, hvis erhververen på tidspunktet for erhvervelsen hverken vidste eller burde vide, at genstanden var stjålet, og pligten til tilbagelevering ikke følger af anden lovgivning, og erhververen har foretaget rimelige bestræbelser for at gøre et muligt erstatningsansvar gældende mod sælgeren af genstanden.

Stk. 2. Den, der har erhvervet en kulturgenstand ved arv, gave eller på anden vederlagsfri måde, har ikke ret til erstatning, hvis den, vedkommende afleder sine rettigheder fra, ikke ville have haft det.

Overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande

§ 10. Den, der har erhvervet en ulovligt udført kulturgenstand skal efter anmodning fra den stat, som den er ulovligt udført fra, jf. dog stk. 3, § 11 og § 13, overføre den til denne stat, hvis genstanden er af væsentlig kulturel betydning for denne stat eller hvis udførsel af genstanden fra denne stat væsentlig forringer muligheden for

- 1) den fysiske bevarelse af genstanden eller af dennes sammenhæng,
- 2) opretholdelse af en sammensat genstands fuldstændighed,
- 3) at forebygge, at oplysninger af f.eks. videnskabelig eller historisk art går tabt, eller
- 4) den traditionelle eller rituelle brug af genstanden af et stammesamfund eller et indfødt samfund.

Stk. 2. Besiddes en kulturgenstand af en anden end den, der har erhvervet den, og skal den overføres, jf. stk. 1, er besidderen forpligtet til at aflevere genstanden.

Stk. 3. Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis udførslen af kulturgenstanden ikke ville være ulovlig på tidspunktet, hvor krav om overførelse indbringes for retten, eller hvis genstanden er udført senest 50 år efter, at den, der skabte den pågældende genstand, er død, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 3, finder ikke anvendelse, hvis kulturgenstanden er fremstillet af et eller flere medlemmer af et stammesamfund eller indfødt samfund med henblik på dette samfunds traditionelle eller rituelle brug, og genstanden af den anmodende stat vil blive afleveret til dette samfund.

§ 11. Krav om overførelse efter § 10 skal indbringes for domstolene senest 3 år efter det tidspunkt, hvor den anmodende stat vidste eller burde vide, hvor kulturgenstanden befandt sig, og kendte eller burde kende identiteten af erhververen, og senest 50 år efter tidspunktet for den ulovlige udførsel eller det tidspunkt, hvor kulturgenstanden skulle have været leveret tilbage i henhold til en tilladelse som omhandlet i § 4, stk. 2.

§ 12. Krav om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande kan kun fremsættes af stater, der har tiltrådt konventionen.

Stk. 2. Omkostninger ved overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande afholdes af den stat, der anmoder om overførelse.

Erstatning for overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande

§ 13. Før der skal ske overførelse, skal den stat, der rejser krav om at få en ulovligt udført kulturgenstand overført efter denne lov, erstatte det tab, erhververen lider, ved at genstanden skal overføres, hvis erhververen på tidspunktet for erhvervelsen hverken vidste eller burde vide, at genstanden var ulovligt udført.

Stk. 2. Den, der har erhvervet en kulturgenstand ved arv, gave eller på anden vederlagsfri måde, har ikke ret til erstatning, hvis den, vedkommende afleder sine rettigheder fra, ikke ville have haft det.

§ 14. Er det mellem den anmodende stat og erhververen aftalt, at erhververen beholder ejendomsretten til genstanden eller, at ejendomsretten overdrages til en fysisk eller

juridisk person, der har bopæl i den anmodende stat, kan der ikke kræves erstatning efter § 13.

Andre bestemmelser

§ 15. Loven begrænser ikke krav om tilbagelevering eller overførelse af kulturgenstande efter almindelige regler om tilbagelevering eller overførelse efter regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning.

§ 16. Retssager om forhold omfattet af denne lov kan anlægges ved en ret her i landet, hvor der er værneting efter reglerne i retsplejelovens kapitel 22 om stedlig kompetence. Retssager om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande, der befinder sig i Danmark på tidspunktet for sagens anlæg, kan anlægges ved Københavns Byret, hvis der ikke er værneting efter reglerne i retsplejelovens kapitel 22.

§ 17. Kulturministeren fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden.

§ 18. Loven finder anvendelse på krav om tilbagelevering eller overførelse af kulturgenstande, der er stjålet eller ulovligt udført efter lovens ikrafttræden.

§ 19. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Dette lovforslag har til formål at gøre det muligt, at Danmark kan tiltræde UNIDROIT-konventionen af 24. juni 1995 om stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande. Lovforslaget indeholder således de ændringer i dansk ret, som er nødvendige for, at Danmark opfylder de forpligtelser, som konventionen pålægger de kontraherende stater. Ved lovforslagets vedtagelse giver Folketinget samtidig samtykke til, at Danmark tiltræder konventionen.

2. Baggrund

I de senere år har enkeltsager givet anledning til en øget offentlig opmærksomhed om de problemer, som opstår, når kulturgenstande, der enten er stjålet i eller udført ulovligt fra en stat uden for EU, befinder sig i Danmark, og hvor oprindelseslandet ønsker at få dem leveret tilbage.

Enkeltsagerne har kastet lys på det forhold, at der på verdensplan findes et betydeligt omfang af lovovertrædelser af forskellig art med hensyn til kunstgenstande, der fjernes fra oprindelseslandet.

Den offentlige debat har – med enkeltsagerne som udgangspunkt – været præget af det generelle synspunkt, at kulturgenstande i højere grad end tidligere bør leveres tilbage til oprindelseslandet. Dette synspunkt har også præget de politiske drøftelser, som sagerne har givet anledning til, ligesom der har været fokus på, hvordan lovovertrædelser på området kan begrænses mest muligt.

Disse sager har vist, at der kan være behov for en udvidelse af det retlige grundlag for danske myndigheders behandling af sager af denne art, hvor danske privatpersoner er i besiddelse af kulturgenstande, der stammer fra stater uden for EU.

Der kan også opstå sager, hvor danske kulturgenstande er udført i strid med dansk lovgivning og fra dansk side ønskes leveret tilbage.

Det skal understreges, at begge problemstillinger vedrører tilbagelevering af genstande i forbindelse med lovovertrædelser og således ikke den tilbagelevering, der finder sted på frivillig basis af andre grunde.

2.1. UNIDROIT-konventionens forhistorie

FN's organisation inden for undervisning, videnskab og kultur, UNESCO, har i mange år beskæftiget sig med kampen mod ulovlige aktiviteter, der er rettet mod kulturværdier, f.eks. ulovlige udgravninger og derpå følgende handel med udgravede genstande. Dette arbejde førte i 1970 til vedtagelsen af en konvention om midlerne til at forbyde og forhindre ulovlig import, eksport og ejendomsoverdragelse af kulturgenstande (1970-konventionen).

Danmark ratificerede denne konvention i 2003, og der var med henblik herpå forud blevet indføjet en bestemmelse i museumsloven (§ 33), hvorefter et museum ikke må erhverve en genstand, såfremt genstanden er udført fra et andet land i strid med dette lands lovgivning, og forholdet er omfattet af en international overenskomst, som er tiltrådt af det pågældende land og Danmark.

Uklarheder i 1970-konventionen om midlerne til at forbyde og forhindre ulovlig import, eksport og ejendomsoverdragelse af kulturgenstande – og deraf følgende forskelle i de tiltrædende landes gennemførelse af konventionens bestemmelser i national lovgivning - var baggrunden for, at UNIDROIT-konventionen i 1995 blev vedtaget som et supplement til 1970-konventionen, idet UNIDROIT-konventionen navnlig tager sigte på kulturgenstande i privat eje og besiddelse. UNESCO anbefaler tiltræden af begge konventioner.

2.2. Status for UNIDROIT-konventionen og 1970-konventionen

UNIDROIT-konventionen er pr. 1. januar 2010 tiltrådt af 30 stater, herunder Norge og Finland. Sverige har i 2005 offentliggjort en betænkning om Sveriges eventuelle ratifikation af UNIDROIT-konventionen. Sverige har dog efter det oplyste endnu ikke afsluttet sine overvejelser herom. Følgende EU-lande har, udover Finland, tiltrådt konventionen: Grækenland, Italien, Litauen, Portugal, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Spanien og Ungarn.

1970-konventionen er pr. 1. januar 2010 tiltrådt af 118 stater, heraf alle fem nordiske lande. Følgende EU-lande har udover de nordiske lande tiltrådt konventionen: Tyskland, Belgien, Holland, Bulgarien, Polen, Italien, Ungarn, Cypern, Grækenland, Portugal, Spanien, Slovenien, Tjekkiet, Slovakiet, Rumænien, Estland, Frankrig og Storbritannien.

2.3. Forholdet mellem UNESCO's 1970-konvention og UNIDROIT-konventionen

Konventionerne vedrører de samme kategorier af kulturgenstande og har begge til formål at bekæmpe ulovlig handel med kulturgenstande.

1970-konventionen indeholder bestemmelser om forpligtelser af administrativ og offentligretlig karakter, herunder om at oprette organer til beskyttelse af kulturarven, at etablere et system med eksportkontrol, at forhindre museer mv. i at erhverve ulovligt eksporterede kulturgenstande (art. 7 (a)), at forbyde import af kulturgenstande, der er stjålet fra et museum eller lignende institution og – efter anmodning af den krænkede stat - at træffe passende foranstaltninger med henblik på tilbagelevering af sådanne stjalne kulturgenstande (art. 7 (b)), at pålægge straf for visse overtrædelser og til at overvåge handelen med kulturgenstande.

Danmark har med lov nr. 332 af 4. juni 1986 om sikring af kulturværdier i Danmark indført en national kulturbeskyttelsesordning, for så vidt angår eksport af kulturgenstande fra Danmark.

UNIDROIT-konventionen vedrører derimod forhold af privat- og procesretlig karakter. Konventionen bestemmer bl.a., at private kan rejse krav om, at stjalne kulturgenstande skal tilbageleveres, samt at ulovligt eksporterede kulturgenstande også som udgangspunkt skal overføres til det land, de ulovligt er udført fra.

Det bemærkes, at 1970-konventionen – udover artikel 7a (om forbud for museer mv. mod at erhverve ulovligt eksporterede genstande) og artikel 13 (der bl.a. forpligter deltagerstater til at sikre, at kompetente myndigheder samarbejder med henblik på tilbagelevering i visse særlige situationer) – ikke nærmere regulerer (overførelse af) ulovligt eksporterede kulturgenstande.

2.4. EU-direktivet om tilbagelevering af kulturgoder, der er ulovligt fjernet fra en medlemsstats område.

Ved lov nr. 1104 af 22. december 1993 om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et EU-medlemslands område mv., blev EU-direktiv 93/7/EØF med samme titel implementeret i Danmark. Den herved skabte EU-ordning, der også omfatter EØS-landene, danner grundlag for et administrativt og juridisk samarbejde mellem myndighederne i de enkelte medlemslande. Direktivet giver de nationale domstole i medlemslandene kompetence til at træffe afgørelse om den fysiske tilbagelevering af genstanden til det medlemsland, hvorfra den er fjernet, uden at der herved tages stilling til ejendomsretten til genstanden. Således overlader EU-reglerne det til lovgivningen i det land, hvorfra genstanden er ulovligt udført, at afgøre spørgsmålet om ejendomsretten.

EU-ordningen gav anledning til visse betænkeligheder med hensyn til en umiddelbar anvendelse af andre medlemslandes beskyttelseslovgivning, fordi det potentielt kunne indebære en betydelig belastning af danske myndigheder og domstole.

Forud for den danske gennemførelse af EU-ordningen var der som udgangspunkt betænkeligheder i forhold til det mulige antal sager, der ville opstå som følge af en evt. implementering og den deraf følgende administrative belastning. Ved den danske gennemførelse af EU-ordningen blev der imidlertid ud fra ressourcemæssige hensyn lagt vægt på den afgrænsning af ordningens anvendelsesområde, som indgår i reguleringen, idet man således efter en samlet vurdering lagde til grund, at EU-ordningen ikke ville betyde en administrativ belastning.

EU-ordningens anvendelsesområde er således begrænset til de kulturgenstande, der er omtalt i et bilag til direktivet, og som i visse tilfælde er omfattet af alders- og værdigrænser. Danmark har ved implementeringsloven valgt at holde sig til de i direktivet udtrykkeligt fastsatte grænser og kategorier samt ikke at tillægge direktivets ordning tilbagevirkende kraft.

Det kan oplyses, at EU-ordningen indtil videre ikke har givet anledning til behandling af konkrete henvendelser fra andre medlemslande om tilbagelevering af ulovligt udførte genstande.

Ved en dansk tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen vil der for sager mellem EU-lande blive henvist til den ovennævnte EU-regulering, således at denne som udgangspunkt finder anvendelse, uanset at begge lande måtte have ratificeret UNIDROIT-konventionen. Dette gælder dog ikke, hvis betingelserne for anvendelse af EU-reguleringen, ikke er opfyldt. Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at EU-ordningens anvendelsesområde som nævnt er begrænset til kulturgenstande, der er omtalt i et bilag til direktivet, og som i visse tilfælde er omfattet af alders- og værdigrænser. Det indebærer, at en kulturgenstand, der er ulovligt fjernet fra et andet EU-land, der også har tiltrådt UNIDROIT-konventionen, kan være omfattet af konventionen, men ikke af EU-ordningen. I så fald finder denne lov anvendelse.

3. Kulturministeriets vurdering

Det er Kulturministeriets vurdering, at en tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen først og fremmest vil give et – i forhold til UNESCO 1970-konventionen - udvidet juridisk grundlag for at behandle og løse de sager, hvor andre staters kulturarv befinder sig i Danmark i strid med disse staters lovgivning om beskyttelse af kulturværdier.

Hvis der på tilsvarende vis skulle opstå sager, hvor danske kulturgenstande er blevet ulovligt udført fra Danmark, jf. kulturværdiloven, eller er blevet stjålet i Danmark, vil konventionen endvidere være af afgørende betydning for danske bestræbelser på at sikre en tilbagelevering af kulturgenstandene i forhold til andre konventionsstater.

Ved en dansk tiltrædelse vil der i givet fald være tale om gennemførelse af en regulering, der har fælles træk med EU-reguleringen. Der vil således være tale om at tilvejebringe et grundlag for behandling af sager om stjålne eller ulovligt udførte kulturgenstande i forhold til konventionsstater primært uden for EU.

Endvidere bemærkes, at der er et vigtigt kulturpolitisk hensyn til den signalværdi, som består i, at Danmark i givet fald tilslutter sig den seneste internationale regelfastsættelse på området og således støtter den generelle bekæmpelse af lovovertrædelser, som involverer handel mv. med kulturgenstande.

De sager, som under offentlig bevågenhed har været rejst inden for de seneste par år, har drejet sig om genstande, der har tilhørt andre staters kulturarv. Hvis der opstår sager om kulturgenstande, der er udført i strid med lov om sikring af kulturværdier i Danmark, vil en dansk ratifikation af UNIDROIT-konventionen kunne være en forudsætning for, at genstande, der befinder sig i en konventionsstat uden for EU, kan føres tilbage til Danmark.

Det er vanskeligt at vurdere de ressourcemæssige konsekvenser af en dansk tiltrædelse, der vil indebære en anerkendelse af kulturbeskyttelseslovgivningen i andre stater, der har tiltrådt konventionen, og hvis lovgivninger kan være meget forskellige. Der er endvidere tale om en udvidet ordening i forhold til EU-ordningen, der som nævnt bl.a. har værdigrænser for visse typer af kulturgenstande.

En konkret sag i henhold til UNIDROIT-konventionen vil således kunne vedrøre indførsel af en kulturgenstand, der måske har begrænset økonomisk værdi, men som må tillægges en væsentlig betydning i kulturarvsmæssig henseende.

Imidlertid tyder de foreliggende erfaringer, herunder fra EU-ordningen, ikke på, at evt. ressourcemæssige hensyn kan tillægges væsentlig betydning i forhold til de kulturpolitiske hensyn. Det kan tilføjes, at indhentede oplysninger fra de øvrige nordiske lande heller ikke peger på nogen nævneværdig ressourcebelastning i de pågældende lande, hverken i henhold til EU-ordningen eller som følge af UNIDROIT-konventionen.

Selvom det antal sager, der vil blive rejst som følge af en dansk tiltrædelse, således forventes at være begrænset, mindsker det ikke betydningen af en sådan tiltræden. Det skyldes dels præventive hensyn, dels at der til enhver tid kan opstå problematiske enkeltsager med stor offentlig interesse, hvor det vil være afgørende, at der findes regler for tilbagelevering og overførelse af kulturgenstande i forhold til andre konventionsstater, jf. konventionens regler herom.

Inden for de senere år har der på møder i UNESCO kunnet konstateres en generel støtte til arbejdet med bekæmpelse af de ulovlige aktiviteter på kulturområdet, herunder ved tilslutning til de relevante konventioner på området. Fra mange lande er det i den forbindelse anført, at 1970-konventionen ikke i tilstrækkeligt omfang løser de aktuelle problemstillinger, hvorfor UNIDROIT-konventionen således er et hensigtsmæssigt supplement og ligger i naturlig forlængelse af den øvrige regulering.

Imidlertid bemærkes, at en dansk tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen i sagens natur ikke er en garanti for, at der ikke også fremover vil kunne opstå enkeltsager, som vil kunne give anledning til problemer. Der kan således opstå sager, hvor konventionen af den ene eller anden årsag ikke vil kunne finde anvendelse. Internationale konventioner bygger på et princip om gensidighed, og en anvendelse af dette lovforslags regler, forudsætter derfor, at denne betingelse er opfyldt. Desuden skal betingelserne for, at en bestemt kulturgenstand skal leveres tilbage, være opfyldt i den konkrete sag.

En dansk tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen må dog efter en samlet vurdering anses for at være af væsentlig kulturpolitisk betydning i forhold til fremtidige sager om tilbagelevering og overførelse af kulturgenstande.

4. Oversigt over konventionen

Konventionen, der er optrykt som bilag til lovforslaget, indeholder en præambel, 21 artikler, der er fordelt på 5 kapitler samt et bilag.

Kapitel 1 (artikel 1-2) fastlægger konventionens anvendelsesområde og indeholder en definition af, hvad der skal forstås ved en kulturgenstand i konventionen.

Kapitel 2 (artikel 3-4) indeholder regler om tilbagelevering af stjålne kulturgenstande. De nærmere betingelser for tilbagelevering fastsættes, herunder reguleres spørgsmål om erstatning og tidsfrister for fremsættelse af krav om tilbagelevering.

Kapitel 3 (artikel 5-7) omhandler tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande. De nærmere betingelser for tilbagelevering fastsættes, herunder reguleres spørgsmål om erstatning og tidsfrister for fremsættelse af krav om tilbagelevering.

Kapitel 4 (artikel 8-10) fastsætter regler af procesretlig karakter, regler om forholdet til nationale regler, der er gunstigere i forhold til tilbagelevering af stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande, samt regler om den tidsmæssige anvendelse af konventionen.

Kapitel 5 (artikel 11-21) indeholder konventionens afsluttende bestemmelser, herunder bestemmelser om forholdet til andre internationale aftaler, staternes afgivelse af erklæringer og bestemmelser om ratifikation af konventionen.

5. Gennemgang af konventionens enkelte bestemmelser

5.1. Præambel

UNIDROIT-konventionens præambel sætter rammen for fortolkningen af konventionens artikler. Præambelen fremhæver vigtigheden af beskyttelsen af kulturarven, men samtidig vigtigheden af udveksling af kulturarv og den lovlige handel i den forbindelse. Formålet med konventionen er at etablere minimumsregler for tilbageføring og tilbagelevering af kulturgenstande for at forbedre bevarelsen og beskyttelsen af den kulturelle arv i alles interesse. Konventionen har ikke tilbagevirkende kraft, men er heller ikke en efterfølgende lovliggørelse af, hvad der tidligere måtte være foregået. Der henvises i præambelen til UNESCO 1970-konventionen, som Danmark tiltrådte i 2003.

Der findes en forklarende rapport til konventionen.

5.2. Kapitel 1: Anvendelsesområde og definitioner (artikel 1-2)

5.2.1. Artikel 1

Artikel 1 fastlægger konventionens anvendelsesområde. Det fremgår, at konventionen gælder for krav af international karakter om dels tilbageføring af stjålne kulturgenstande og dels tilbagelevering af kulturgenstande, der er fjernet fra en kontraherende stats territorium i strid med denne stats lovgivning om eksport af kulturgenstande, der har til formål at beskytte denne stats kulturarv. For Danmarks vedkommende drejer det sig om kulturværdiloven og museumsloven.

Det afgøres efter national ret, om et krav er af international karakter, jf. Den forklarende rapport, s. 492. Det bemærkes endvidere, at det ikke er af betydning for, at konventionen finder anvendelse, om kulturgenstanden er stjålet i en ikke-konventionsstat, jf. Den forklarende rapport, s. 492 og konventionens artikel 10. F.eks. hvis kulturgenstanden bliver frastjålet en ejer, der er statsborger i en konventionsstat, under et ophold i en stat, der ikke har tiltrådt konventionen.

Den angivne betingelse om tilknytning til en konventionsstat, f.eks. i form af statsborgerskab, følger ikke udtrykkeligt af konventionen. Folkeretten opstiller imidlertid en formodning imod, at en traktat indrømmer tredjestater rettigheder. Det må derfor antages, at en sådan betingelse skal indfortolkes i konventionen.

5.2.2. Artikel 2

Artikel 2 fastlægger konventionens forståelse af begrebet ”kulturgenstande”. I definitionen indgår det blandt andet, at genstanden skal være af betydning for arkæologi, forhistorie, historie, litteratur, kunst eller videnskab. Afgrænsningen af begrebet ”kulturgenstande” sker ved henvisning til et bilag til konventionen, der svarer til definitionen af kulturgenstande i 1970-konventionens artikel 1, litra a-k.

For så vidt angår ulovligt eksporterede kulturgenstande, stilles der visse supplerende krav i artikel 5, stk. 3, og der er fastsat visse undtagelser i artikel 7, jf. nedenfor.

5.3. Kapitel 2: Tilbageføring af stjålne kulturgenstande (artikel 3-4)

5.3.1. Artikel 3

Ifølge artikel 3, stk. 1, skal besidderen af en kulturgenstand, der er stjålet, tilbageleverer den.

Bestemmelsen fastsætter et ubetinget tilbageleveringsprincip for stjålne kulturgenstande. Efter bestemmelsen er det besidderen, der skal tilbageleverer genstanden. Udtrykket ”besidder” (”possessor”) defineres ikke i konventionen.

Det kan dog næppe antages, at konventionen stiller krav om, at den krænkede part i medfør af artikel 3, stk. 1, kan rette sit krav om tilbagelevering *direkte* mod genstan-

dens fysiske besidder, når denne ikke samtidig er ejeren, jf. Den forklarende rapport, s. 502

Artikel 3, stk. 1, omfatter udelukkende *stjålne* genstande. Den, der har mistet en genstand som følge af en anden strafbar handling, har således ikke efter konventionen krav på at få genstanden tilbageleveret. Spørgsmålet om, hvorvidt en genstand må anses for stjålet, skal afgøres efter loven i den stat, hvor sagen anlægges, medmindre andet følger af eventuelle lovvalgsregler, jf. Den forklarende rapport, s. 494. Konventionen angiver ikke nærmere, hvad der i konventionens forstand skal forstås ved begrebet stjålet.

Et krav om tilbagelevering efter artikel 3, stk. 1, er underlagt en tidsfrist, jf. artikel 3, stk. 3, men er i øvrigt ubetinget. Selv i det tilfælde, hvor den bestjålne har lettet tyvens gerning betragteligt ved sin skødesløse håndtering af genstanden, skal der således efter konventionen ske tilbagelevering.

Det fremgår ikke klart af konventionen, om tilbageleveringskravet har samme karakter som et vindikationskrav efter dansk ret, dvs. at kravet vedrører ejendomsretten til genstanden.

Konventionen fastsætter ikke, hvem genstanden skal tilbageleveres til. Det er i Den forklarende rapport s. 502 anført, at dette typisk vil være den oprindelige ejer (disposessed owner), men at det efter konventionen også kan være en tredje part. Således vil en genstand, der tjener til sikkerhed for en bankgaranti eventuelt skulle returneres til kreditor, og ligeledes vil en genstand, der er udlånt til et museum, eventuelt skulle tilbageleveres hertil. Konventionen indeholder ikke regler om konkurrerende krav, og det er op til de nationale domstole at bestemme, til hvem genstanden skal tilbageleveres, jf. Den forklarende rapport, s. 502.

Ifølge artikel 3, stk. 2, skal en kulturgenstand, der er ulovligt udgravet eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt, betragtes som stjålet, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted.

Rækkevidden af bestemmelsen kan give anledning til tvivl. Artikel 3, stk. 2, tager sigte på situationer, hvor en kulturgenstand tilegnes i forbindelse med en udgravning i strid med udgravningsstatens lovgivning, men hvor forholdet falder uden for artikel 3, stk. 1, fordi genstanden ikke kan anses for stjålet efter loven i den stat, hvor sagen anlægges.

Et eksempel kan illustrere bestemmelsens anvendelsesområde. Hvis den, der foretager en ulovlig udgravning, overser en kulturgenstand, som en forbipasserende efterfølgende tilegner sig, og genstanden herefter ikke kan betragtes som stjålet i den stat, hvor sagen anlægges, vil kulturgenstanden ikke være omfattet af tilbageleveringspligten efter artikel 3, stk. 1. Konventionen fastsætter, at det i dette tilfælde vil være udgravnings-

statens lovgivning, der er afgørende for, om kulturgenstanden kan betragtes som stjålet med den deraf følgende pligt til at tilbagelevere genstanden.

Ifølge artikel 3, stk. 3, skal ethvert krav om tilbagelevering som udgangspunkt indbringes inden for en periode på tre år fra det tidspunkt, hvor den, der kan gøre kravet gældende, kendte placeringen af kulturgenstanden og identiteten af dens besidder, og under alle omstændigheder inden for en periode på 50 år fra tidspunktet for tyveriet.

For så vidt angår kriteriet om, at den, der gør kravet gældende, skal kende placeringen af genstanden og identiteten af besidderen, er det ikke herved udelukket, at de nationale domstole i henhold til generelle regler lægger vægt på, om den, der gør kravet gældende, på et tidligere tidspunkt *burde* have kendt identiteten af besidderen og placeringen af genstanden, jf. Den forklarende rapport s. 508

Ifølge artikel 3, stk. 4, skal et krav om tilbageføring af en kulturgenstand, der udgør en integreret del af et identificeret monument eller et arkæologisk fundsted eller tilhører en offentlig samling, dog ikke være underlagt andre tidsbegrænsninger end en periode på tre år fra det tidspunkt, hvor den, der gør kravet gældende, kendte placeringen af kulturgenstanden og identiteten af dens besidder, jf. dog om artikel 3, stk. 5, nedenfor.

Kontraherende stater kan i henhold til artikel 3, stk. 5, erklære, at et krav efter artikel 3, stk. 4, er underlagt en forældelsesfrist på 75 år eller en længere frist, som er fastsat i statens lovgivning. I bestemmelsen 2. pkt. er det fastsat, at såfremt en kontraherende stat afgiver en sådan erklæring, er krav om tilbageføring af denne slags genstande, der hidrører fra denne stat, underlagt den samme frist. I artikel 3, stk. 6, er det fastsat, at en erklæring efter artikel 3, stk. 5, skal afgives på tidspunktet for underskrivelse, ratifikation, accept, godkendelse eller tiltrædelse.

Samme forældelsesfrist som for offentlige samlinger gælder efter artikel 3, stk. 8, krav om tilbageføring af en sakral eller samfundsmæssigt betydningsfuld kulturgenstand, der tilhører og anvendes traditionelt eller rituelt af et stammesamfund eller et indfødt samfund i en kontraherende stat.

Artikel 3, stk. 7, indeholder en definition af, hvad der i konventionens forstand skal forstås ved en offentlig samling. Det defineres, at der skal være tale om en gruppe af opgjorte eller på anden måde identificerede kulturgenstande, der ejes af en kontraherende stat, en regional eller lokal myndighed i en kontraherende stat, en religiøs institution i en kontraherende stat, eller en institution i en kontraherende stat, der er etableret med et væsentlig kulturelt, uddannelsesmæssigt eller videnskabeligt formål, og som er anerkendt som tjenende den offentlige interesse.

Hvad angår kriteriet om, at visse institutioner skal være anerkendt som tjenende den offentlige interesse, må det antages, at enhver retsakt, der forudsætter en legal aner-

kendelse af, at institutionen tjener den offentlige interesse, kan udgøre den fornødne anerkendelse, f.eks. hel eller delvis skattefritagelse.

5.3.2. Artikel 4

Ifølge artikel 4, stk. 1, skal besidderen af en stjålet kulturgenstand, der har pligt til at tilbagelevere den, på tidspunktet for dens tilbagelevering være berettiget til en ”ret og rimelig” erstatning, forudsat at besidderen hverken vidste eller med rimelighed burde vide, at genstanden var stjålet, og den pågældende beviser, at der blev udvist tilstrækkelig omhu, da genstanden blev erhvervet.

Artikel 4, stk. 1, jf. stk. 4, fastsætter et skærpet krav til besidderens undersøgelser ved erhvervelse af en kulturgenstand, som forudsætning for erstatning i anledning af tilbagelevering jf. Den forklarende rapport s. 516-518. Det fremgår af artikel 4, stk. 4, at de forhold, som skal tages i betragtning ved afgørelsen af, om besidderen ved erhvervelsen af kulturgenstanden har foretaget tilstrækkelige undersøgelser, omfatter parternes baggrund, den betalte sum, hvorvidt ethvert rimeligt register for stjålne kulturgenstande er konsulteret, andre oplysninger og dokumentation, som vedkommende med rimelighed kunne have indhentet, samt hvorvidt besidderen rådspurgte tilgængelige organer eller tog andre skridt, som enhver fornuftig person efter omstændighederne ville have taget. Der er tale om en skærpet undersøgelsespligt i forhold til, hvad man normalt vil kræve i en kommerciel transaktion. Endelig er det besidderen, der har bevisbyrden for, at de fornødne undersøgelser er foretaget.

Ifølge artikel 4, stk. 2, skal der – ”uden præjudice for besiddernes ret til compensation, som anført ovenfor” (artikel 4, stk. 1) – udfoldes "rimelige bestræbelser" for at forsøge at få den person, der overførte kulturgenstanden til besidderen, eller et tidligere salgsled til at betale erstatning, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor ansøgningen indgives. Hvad der omfattes af begrebet "rimelige foranstaltninger", og hvilke foranstaltninger der skal udfoldes, fremgår ikke af konventionen.

Rækkevidden af indledningen om, at bestemmelsen er uden præjudice for besiddernes ret til compensation, giver endvidere anledning til tvivl. Det må formentlig antages, at ”uden præjudice” medfører, at såfremt lovgivningen i den stat, hvor kravet fremsættes, udelukker erstatning fra sælgere eller andre, påvirker dette ikke besidderens ret til erstatning fra den, der rejser krav om tilbagelevering.

Hvis lovgivningen i den stat, hvor kravet fremsættes, ikke forhindrer besidderen i at søge erstatning fra sælgere eller andre, skal der formentlig udfoldes "rimelige bestræbelser" for at forsøge at få erstatning fra denne, før besidderen har ret til erstatning efter artikel 4, stk. 1.

Af artikel 4, stk. 3, fremgår, at udbetaling af erstatning på grundlag af artikel 4, stk. 1, ikke skal påvirke retten til inddrive beløbet fra andre. Det må således antages, at eksempelvis retten til at gøre regres ikke påvirkes.

Artikel 4, stk. 4, indeholder en række kriterier, som skal tages i betragtning ved afgørelsen af, om besidderen ved erhvervelsen af kulturgenstanden har gjort tilstrækkelige undersøgelser. Det bemærkes, at opregningen af kriterier ikke er udtømmende, ligesom tilstedeværelsen af et eller flere kriterier ikke i sig selv er afgørende for, om der er foretaget tilstrækkelige undersøgelser.

Artikel 4, stk. 5, indeholder en regel, hvorefter den der vederlagsfrit ved gave, arv eller lign. har erhvervet en kulturgenstand, ikke skal stilles bedre end den, som genstanden blev erhvervet fra.

5.4. Kapitel 3: Tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande (artikel 5-7)

Bestemmelserne i artiklerne 5-7 omhandler ulovligt eksporterede kulturgenstande og modsvarer artiklerne 3-4, som vedrører stjalne kulturgenstande.

Hvis der er tale om en stjålet genstand, som er lovligt eksporteret, er det kun konventionens kapitel 2, der finder anvendelse. Er der tale om en stjålet genstand, som er ulovligt eksporteret, finder reglerne i både konventionens kapitel 2 og 3 anvendelse. Drejer det sig om en genstand, som ikke er stjålet, men som er ulovligt eksporteret, er det reglerne i konventionens kapitel 3, der finder anvendelse.

5.4.1. Artikel 5

Ifølge artikel 5, stk. 1, skal en kontraherende stat kunne anmode en domstol eller en anden kompetent myndighed i en anden kontraherende stat om at beslutte, at der skal ske tilbagelevering af en kulturgenstand, der er ulovligt eksporteret fra den anmodende stats territorium. (Det er foreslået at benytte begrebet ”overførelse” i den danske lovtekst om disse krav på tilbagelevering. Om begrundelsen herfor henvises til pkt. 6.2.1.)

Det skal ved ratifikationen angives, hvilken procedure og hvilke kompetente myndigheder der vil være tale om jf. artikel 16.

Ved ”ulovligt eksporteret” forstås, at genstanden er fjernet fra en kontraherende stats territorium i strid med denne stats eksportlovgivning, forudsat at formålet med reglerne er at beskytte statens kulturarv, jf. artikel 1, litra b. Ved eksportlovgivning forstås både love og administrativt fastsatte regler, jf. Den forklarende rapport s. 496

Ved ”tilbagelevering” forstås alene genstandens fysiske tilbagelevering til den anmodende stats territorium. Det må antages, at konventionen ikke forudsætter, at ejendomsretten overgår til den anmodende stat eller andre, jf. Den forklarende rapport s. 526

I henhold til artikel 5, stk. 2, skal en kulturgenstand, der midlertidigt er blevet udført af den stat, der anmoder om tilbagelevering, med henblik på udstilling, forskning, eller restaurering i henhold til en tilladelse udstedt i overensstemmelse med den pågældendes stats lovgivning om regulering af eksport med henblik på beskyttelse af dennes kulturarv, og som ikke tilbageleveres i overensstemmelse med tilladelsens betingelser, anses for at være ulovligt eksporteret.

Det, der således udløser anvendelsen af artikel 5, stk. 2, og dermed tilbageleveringsreglerne i kapitel 3 i konventionen, er overtrædelse af tilbageleveringsvilkårene for en midlertidig eksporttilladelse udstedt i henhold til kulturbeskyttelseslovgivning i den anmodende stat.

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke tager sigte på situationer, hvor kulturgenstanden er udført til en tredjestat, *inden* eksporttilladelsen udløber, jf. Den forklarende rapport s. 528.

Ifølge artikel 5, stk. 3, skal tilbagelevering ske, hvis fjernelse af genstanden er ”til væsentlig skade for interessen i den fysiske bevarelse af genstanden eller dens rammer, en sammensat genstands fuldstændighed, bevarelsen af oplysninger af f.eks. videnskabelig eller historisk art, den traditionelle eller rituelle brug af genstanden af et stammesamfund eller oprindeligt samfund, eller genstanden er af væsentlig kulturel betydning for den stat, der anmoder om tilbagelevering”.

Tilbageleveringspligten for ulovligt eksporterede kulturgenstande er således begrænset til kulturgenstande af en særlig kulturel betydning. Ved vurderingen af, om en kulturgenstand har den betydning, som artikel 5, stk. 3, foreskriver, skal der tages hensyn til lovgivningen i den stat, som ønsker tilbagelevering, uden at denne stats lovgivning dog er afgørende for vurderingen, jf. Den forklarende rapport s. 500.

Det fremgår desuden af bestemmelsen, at det er den anmodende stat, der skal godtgøre, at en eller flere af de nævnte interesser er væsentligt anfægtet.

Det er den relevante domstol, der skal foretage bedømmelsen af, om staten har godtgjort, at kulturgenstanden lever op til kravene i artikel 5, stk. 3.

Artikel 5, stk. 4, foreskriver, at en anmodning om tilbagelevering, der fremsættes efter artikel 5, stk. 1, skal indeholde eller vedlægges faktuelle eller juridiske oplysninger, der kan bistå domstolene eller de kompetente myndigheder i vurderingen af, om betingelserne i artiklens stk. 1-3 er opfyldt. På den anden side stilles der ikke krav om, at den anmodende stat skal oplyse, hvordan kulturgenstanden i øvrigt vil blive opbevaret, konserveret eller sikret, hvis den tilbageleveres, jf. Den forklarende rapport s. 532

I artikel 5, stk. 5, er der fastsat frister for krav om tilbagelevering af ulovligt eksporterede genstande. Efter artikel 5, stk. 5, skal en anmodning om tilbagelevering således

indbringes inden for en periode på 3 år fra det tidspunkt, hvor den anmodende stat kendte placeringen af kulturgjenstanden og identiteten af dens besidder, og under alle omstændigheder inden for en periode på 50 år fra datoen for eksporten eller fra den dato, hvor genstanden skulle have været tilbageleveret i henhold til en tilladelse som anført i stk. 2.

5.4.2. Artikel 6

Ifølge artikel 6, stk. 1, skal besidderen af en kulturgjenstand, som erhvervede genstanden, efter den var ulovligt udført, være berettiget til ”ret og rimelig” compensation fra den anmodende stat, forudsat at besidderen på tidspunktet for erhvervelsen hverken vidste eller med rimelighed burde vide, at genstanden var ulovligt udført.

Efter artikel 6, stk. 2, skal der ved afgørelsen af, om besidderen vidste eller med rimelighed burde vide, at kulturgjenstanden var ulovligt eksporteret, tages hensyn til omstændighederne ved erhvervelsen, herunder fraværet af et eventuelt eksportcertifikat, som kræves i henhold til den anmodende stats lovgivning.

Artikel 6, stk. 2, har i forhold til artikel 4, stk. 4, en lempeligere formulering af, hvad der kræves i relation til god tro. I artikel 6, stk. 2, står således alene nævnt ”vidste eller med rimelighed burde have vidst”, og der henvises ikke til ”behørig omhu”. Forskellen i formuleringerne må antages at skyldes, at kravet til den gode tro som betingelse for erstatning er skærpet i tilfælde af tyveri, som anses for en mere alvorlig situation, idet der her også skal være udvist ”behørig omhu”.

Det bestemmes i artikel 6, stk. 3, at besidderen i stedet for erstatning efter aftale med den anmodende stat kan bestemme

- (a) at beholde ejendomsretten til genstanden, eller
- (b) at overdrage ejendomsretten mod betaling eller vederlagsfrit til en person efter eget valg, der har bopæl i den anmodende stat, og som stiller de nødvendige garantier.

Artikel 6, stk. 3, opstilles et alternativ til tilbagelevering, nemlig at besidderen af genstanden efter aftale med den anmodende stat kan beholde genstanden eller overdrage den til en person i den anmodende stat. Bestemmelsen giver således to alternative muligheder for besidderen af en ulovligt udført genstand, hvis den anmodende stat indvilger heri.

Ifølge artikel 6, stk. 4, skal omkostningerne ved tilbageleveringen af kulturgjenstanden afholdes af den anmodende stat. Der sigtes til f.eks. fragt- og forsikringsomkostninger i forbindelse med den fysiske transport af genstanden tilbage til den anmodende stat. Sagsomkostningerne for domstolene pålægges efter loven i den stat, hvor sagen anlægges, jf. Den forklarende rapport s. 538. Betalingen efter artikel 6, stk. 4, sker uden præjudice for den pågældende stats ret til at søge omkostningerne dækket af andre.

Artikel 6, stk. 5, indeholder en regel, hvorefter den, der vederlagsfrit ved gave, arv eller lign. har erhvervet en kulturgenstand, ikke skal stilles bedre end den, som genstanden blev erhvervet fra.

5.4.3. Artikel 7

I artikel 7, stk. 1, bestemmes det, at konventionens kapitel 3 ikke finder anvendelse hvor

- (a) eksporten af en kulturgenstand ikke længere er ulovlig på tidspunktet, hvor der anmodes om tilbageleveringen, eller
- (b) genstanden blev eksporteret i ophavsmandens levetid, eller inden for en periode på 50 år efter den pågældendes død.

Med artikel 7, stk. 1, litra a, er der taget højde for den situation, at en stats kulturbeskyttelseslovgivning ændres.

Artikel 7, stk. 1, litra b, vedrører eksport, der har fundet sted i ophavsmandens levetid eller i de første 50 år efter ophavsmandens død.

Der gøres i artikel 7, stk. 2, en undtagelse fra artikel 7, stk. 1, litra b, når en kulturgenstand er fremstillet af et eller flere medlemmer af et stammesamfund eller et indfødt samfund til dets traditionelle eller rituelle anvendelse, og genstanden bliver tilbageleveret til dette samfund.

5.5. Kapitel 4: Generelle bestemmelser (artikel 8-10)

5.5.1. Artikel 8

Artikel 8, stk. 1, bestemmer, at sager efter kapitel 2 og 3 skal kunne rejses for domstole eller andre kompetente myndigheder i den stat, hvor kulturgenstanden befinder sig. Herudover kan krav rejses for domstole eller andre kompetente myndigheder i henhold til gældende regler i de kontraherende stater.

Artikel 8, stk. 1, vedrører spørgsmålet om værneting. Det bestemmes, at et krav kan fremsættes enten i den stat, hvor genstanden befinder sig, eller i en stat, der i øvrigt har jurisdiktionskompetence f.eks. i forhold til besidderen.

Efter artikel 8, stk. 2, kan parterne aftale at indbringe tvisten for enhver domstol eller anden kompetent myndighed eller lade den afgøre ved voldgift.

Det følger af artikel 8, stk. 3, at der kan anvendes foreløbige, herunder beskyttende foranstaltninger i henhold til lovgivningen i den kontraherende stat, hvor genstanden befinder sig, selvom kravet om tilbageføring eller anmodningen om tilbagelevering af genstanden indbringes for domstolene eller andre kompetente myndigheder i en anden kontraherende stat.

5.5.2. Artikel 9

Det bestemmes i artikel 9, stk. 1, at konventionen ikke forhindrer staterne i at anvende regler, der er mere gunstige for den anmodende part ved tilbagelevering af stjålne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande.

Bestemmelsen er udtryk for, at formålet med konventionen er at opstille minimumskrav til adgangen til tilbagelevering af kulturgenstande til de oprindeligt berettigede, eller til de stater, hvorfra de er ulovligt udført.

Det følger af artikel 9, stk. 2, at bestemmelsen ikke skaber en forpligtelse til at anerkende eller håndhæve en beslutning fra en domstol mv. i en anden kontraherende stat, der afviger fra bestemmelserne i konventionen.

Der er ikke med bestemmelsen taget stilling til, hvem der skal foretage vurderingen af, om der er tale om en beslutning, der afviger fra konventionen.

5.5.3. Artikel 10

Artikel 10 fastslår, at konventionen ikke har tilbagevirkende kraft. Det bestemmes således, at konventionens kapitel 2 kun gælder for kulturgenstande, der er stjålet efter, at konventionen er trådt kraft i den stat, hvor kravet fremsættes. Det er yderligere en betingelse, for at konventionen finder anvendelse, at:

- (a) genstanden var stjålet på en kontraherende stats territorium efter denne konventions ikrafttræden i den pågældende stat; eller
- (b) genstanden befinder sig i en kontraherende stat efter denne konventions ikrafttræden for den pågældende stat.

Det følger af artikel 10, stk. 1, at konventionen skal være trådt i kraft i den stat, hvor krav efter konventionens kapitel 2 fremsættes, på tidspunktet for tyveriet.

Herudover følger det af artikel 10, stk. 1, litra a, at konventionen også skal være trådt i kraft i den stat, hvor genstanden er stjålet, på tidspunktet for tyveriet, eller, jf. artikel 10, stk. 2, litra b, at genstanden befinder sig i en kontraherende stat efter denne konventions ikrafttræden for den pågældende stat.

Det bestemmes i artikel 10, stk. 2, at konventionens kapitel 3 kun gælder for kulturgenstande, der er ulovligt eksporteret efter konventionens ikrafttræden i både den stat, der fremsætter anmodningen, og i den stat hvor anmodningen fremsættes.

Det følger af artikel 10, stk. 3, at konventionen ikke legitimerer ulovlig handel, der har fundet sted før konventionens ikrafttræden jf. artikel 10, stk. 1 og stk. 2.

5.6. Kapitel 5: Afsluttende bestemmelser (artikel 11- 21)

5.6.1. Artikel 11

Artikel 11 vedrører undertegnelse af konventionen, der er åben for alle stater ved deponering af et formelt dokument herom hos depositaren.

5.6.2. Artikel 12

Artikel 12 vedrører tidspunktet for konventionens ikrafttræden.

Konventionen træder i kraft, når fem stater har tiltrådt konventionen. Dette skete den 1. juli 1998. Herefter træder konventionen for de stater der ratificerer konventionen, i kraft den første dag i den sjette måned efter datoen for deponeringen af ratifikationsinstrumentet.

5.6.3. Artikel 13

Artikel 13 vedrører forholdet til eventuelle tidligere internationale forpligtelser.

Efter konventionens art. 13, stk. 1, kan en kontraherende stat opretholde allerede indgåede internationale aftaler, som vedkommende stat er bundet af, og som berører forhold, der reguleres af konventionen.

5.6.4. Artikel 14

Artikel 14 giver mulighed for at tage forbehold for den territoriale udstrækning af tiltrædelsen..

5.6.5. Artikel 15

Artikel 15 vedrører erklæringer afgivet i forbindelse med underskrivelse/ratifikation af konventionen.

5.6.6. Artikel 16

Artikel 16 vedrører erklæring ved ratifikation om, hvilken procedure der skal følges ved krav om tilbageføring eller anmodning om tilbagelevering af kulturgenstande fremført af en stat i henhold til artikel 5 og 8.

Efter konventionens artikel 16, stk. 1, er det overladt til de kontraherende stater at afgøre, om sager, der rejses i medfør af konventionen, skal behandles ved domstolene eller af en administrativ myndighed, herunder gennem diplomatiske eller konsulære kanaler. Efter artikel 16, stk. 2, er det endvidere overladt til de kontraherende stater at afgøre, om det skal være domstolene eller andre myndigheder, der skal have kompetence til at træffe bestemmelse om tilbageføring (dvs. tilbagelevering) eller tilbagelevering (dvs. overførelse) af kulturgenstande. De kontraherende parter skal afgive en erklæring om de forhold, der er nævnt i stk. 1 og 2. En sådan erklæring påvirker efter artikel 16, stk. 3, ikke bilaterale eller multilaterale aftaler om juridisk bistand vedrørende civile eller handelsmæssige forhold, som måtte eksistere mellem kontraherende stater.

5.6.7. Artikel 17

Artikel 17 vedrører afgivelse af oplysninger om national lovgivning om eksport af kulturgenstande.

5.6.8. Artikel 18

Det bestemmes i artikel 18, at ingen forbehold er tilladt med undtagelse af dem, der udtrykkeligt er tilladt i konventionen.

5.6.9. Artikel 19

Artikel 19 vedrører opsigelse af konventionen, som kan opsiges til en enhver tid ved deponering af et dokument herom hos depositaren. En opsigelse har virkning fra den første dag i den sjette måned efter datoen for deponeringen af opsigelsesdokumentet hos depositaren, med mindre der måtte være angivet en længere opsigelse i det pågældende dokument.

5.6.10. Artikel 20

Artikel 20 giver UNIDROIT mulighed for at sammenkalde en særlig komité med henblik på at gennemgå den praktiske anvendelse af konventionen.

5.6.11. Artikel 21

Artikel 21 angiver Republikken Italiens regerings forpligtelser, idet konventionen er deponeret hos Republikken Italiens regering.

5.7. Bilag

Bilaget angiver de kategorier af kulturværdier, der er omfattet af konventionen.

6. Gennemførelse af konventionen i dansk ret

6.1. Tilbagelevering af stjålne kulturgenstande

6.1.1. Pligten til at tilbagelevere stjålne kulturgenstande

Gældende ret

Efter gældende dansk ret kan den, der mister en genstand ved tyveri, kræve den tilbage (vindicere) – selv fra en godtroende senere erhverver. Det danske vindikationsprincip, der stammer fra Danske Lov 6-17-5, er meget vidtgående, men den deraf afledte tilbageleveringspligt er ikke ubetinget. Ekstinktion til fordel for en godtroende erhverver *kan* ifølge retspraksis finde sted, hvor den oprindeligt berettigede har handlet særligt ufor-sigtigt, passivt eller har udstyret overdrageren med en særlig legitimation.

Herudover er der to lovbestemte undtagelser til vindikationsprincippet i konkurslovens § 83 og dødsboskiftelovens § 85, stk. 2. Disse bestemmelser afskærer tredjemand fra at gøre krav gældende i forhold til en køber i god tro, der efter anmeldelsesfristens udløb har købt genstanden af et konkursbo eller et bobestyrerbehandlet bo.

Konventionen

Af artikel 3, stk. 1, fremgår, at besidderen af en kulturgenstand, der er stjålet, skal tilbagelevere den.

Tilbageleveringspligten efter konventionen er ubetinget. Der kan rejses tvivl om karakteren af tilbageleveringspligten, idet det ikke fremgår udtrykkeligt, om tilbageleveringspligten alene angår den fysiske tilbagelevering af kulturgenstanden, eller om der tillige med konventionen er taget stilling til spørgsmålet om, hvem der får ejendomsret til genstanden.

Lovforslagets udformning

Gældende dansk ret er ikke i overensstemmelse med konventionens krav, idet tilbageleveringspligten efter konventionen er ubetinget. Regeringen stiller derfor forslag om, at vindikationsprincippet udvides, og at de lovbestemte undtagelser fraviges inden for konventionens anvendelsesområde. Regeringen finder således – uanset om konventionen nødvendiggør dette – at reglerne om stjalne kulturgenstande skal gennemføres i dansk ret som vindikationsregler i overensstemmelse med retstraditionen på området.

Det foreslås at indføre regler, der udvider vindikationsprincippet for krav af *international karakter*, jf. artikel 1, om tilbagelevering af de i artikel 2 definerede *kulturgenstande*, jf. artikel 1, der må anses for *stjålet*, jf. artikel 3, stk. 1.

Der henvises til lovforslagets § 2, stk. 1, og § 6.

6.1.2. Pligten til at tilbagelevere kulturgenstande, der er ulovligt udgravet eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt

Gældende ret

I den juridiske litteratur er det almindeligt antaget, at vindikationsprincippet i Danske Lov 6-17-5 om tyveri finder tilsvarende anvendelse for beslægtede berigelsesforbrydelser som ulovlig omgang med hittegoods efter straffelovens § 277, afpresning efter straffelovens § 281 samt røveri efter straffelovens § 288. Heraf følger imidlertid, at tilbageleveringspligten ikke er ubetinget. Ekstinktion til fordel for en godtroende erhverver *kan*, som nævnt ovenfor under pkt. 6.1.1, finde sted.

Det er endvidere antaget i teorien, at Danske Lov 6-17-5 om tyveri ikke finder analog anvendelse for så vidt angår f.eks. bedrageri.

Konventionen

Af artikel 3, stk. 2, fremgår det, at en kulturgenstand, der er ulovligt udgravet, betragtes som stjålet, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted.

Rækkevidden af konventionens artikel 3, stk. 2, kan som anført under pkt. 5.2.1, hvortil der henvises, give anledning til tvivl.

Nogle af de tilfælde, der vil være omfattet af pligten til tilbagelevering efter konventionen, vil opfylde gerningsindholdet i straffelovens § 277 om ulovlig omgang med hittegods, hvor der efter dansk ret gælder et tilsvarende princip om vindikation som i forhold til tyveri. Der kan imidlertid også tænkes tilfælde, hvor en kulturgenstand er tilbageholdt på bedragerisk vis, og hvor der ikke gælder et princip om vindikation fra den godtroende erhverver efter dansk ret.

Når betingelserne i artikel 3, stk. 2, er opfyldt, er tilbageleveringspligten ubetinget.

Lovforslagets udformning

For at opfylde konventionen er det nødvendigt at indføre en bestemmelse, der sikrer, at der skal ske tilbagelevering af kulturgenstande, der er ulovligt udgravet eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted.

Det giver anledning til principielle overvejelser at indføre en regel i dansk ret, der medfører, at andre staters lovgivning skal lægges til grund, for at det kan afgøres, om bestemmelsen finder anvendelse.

Regeringen finder imidlertid, at en korrekt gennemførelse af konventionen nødvendiggør dette. Det er både betingelsen om, at genstanden skal være ulovligt udgravet eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt, og betingelsen om, at det skal være i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted, at betragte genstanden som stjålet, der medfører behov for at inddrage fremmed lovgivning.

Det foreslås, at der indføres en bestemmelse, der svarer til konventionens bestemmelse. Det sikres hermed, at konventionens krav opfyldes.

Der henvises til lovforslagets § 6, stk. 2, jf. § 6, stk. 1.

6.1.3. Tidsfrister for tilbageleveringskrav

Gældende ret

Efter gældende dansk ret forældes et vindikationskrav ikke. Af Danske lov 5-1-1 om hævd følger imidlertid, at den, der råder over en anden persons ejendom i 20 år, kan vinde ret til ejendommen.

Konventionen

I artikel 3, stk. 3-6, er der fastsat frister for fremsættelse af krav om tilbagelevering af stjålne genstande. Krav skal således fremsættes senest 3 år fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren kendte placeringen af kulturgenstanden og identiteten af dens besidder og under alle omstændigheder inden for en periode på 50 år fra tidspunktet for tyveriet.

De danske hævdregler medfører, at der efter 20 års besiddelse kan opnås ret til en kulturgenstand med den følge, at den ikke skal tilbageleveres. Konventionen forudsætter imidlertid, at krav om tilbagelevering skal kunne rejses op til 50 år efter tyveriet. En ændring af gældende ret er derfor påkrævet for at leve op til konventionens krav.

Artikel 3, stk. 3, opstiller endvidere en relativ tidsfrist på 3 år, der er mindre gunstig for den, der rejser kravet om tilbagelevering, end hvad der følger af gældende dansk ret.

Lovforslagets udformning

Regeringen finder det ikke påkrævet at afskaffe adgangen til hævdserhvervelse vedrørende krav omfattet af konventionens artikel 3. Adgangen til hævdserhvervelse bør således bevares, men pligten til at tilbagelevere vil dog først kunne bortfalde 50 år efter tyveriet. Regeringen finder endvidere, at krav om vindikation efter de foreslåede regler ikke bør kunne forældes. Dette svarer til den almindelige ordning i dansk ret, hvorefter vindikationskrav ikke forældes.

Regeringens forslag indebærer, at pligten til at tilbagelevere kulturgenstanden gælder uanset eventuel hævdserhvervelse, medmindre der er gået 50 år fra tidspunktet, hvor genstanden blev stjålet, mens der ikke ændres ved, at vindikationskrav ikke forældes. For så vidt angår kulturgenstande, omfattet af konventionens artikel 3, stk. 4, og artikel 3, stk. 8, jf. herom pkt. 5.3.1 ovenfor, indebærer forslaget, at tilbageleveringspligten gælder uanset eventuel hævdserhvervelse, medmindre der er gået 75 år fra tidspunktet, hvor genstanden blev stjålet. Danmark vil således skulle afgive en erklæring herom i medfør af konventionens artikel 3, stk. 5.

Det bemærkes, at Danmarks afgivelse af erklæring i medfør af artikel 3, stk. 5, medfører, at eventuelle krav om tilbagelevering af de ovenfor anførte kulturgenstande til Danmark undergives en tilsvarende begrænsning.

Regeringen foreslår endvidere, jf. konventionens artikel 3, stk. 3, at krav om tilbagelevering, der støtter sig på reglerne i dette lovforslag, i tilfælde hvor erhververen ikke efter dansk ret i øvrigt ville være forpligtet til at tilbagelevere genstanden, vil være undergivet relative tidsfrister, der svarer til konventionens regler.

Forslaget medfører således, at den relative tidsfrist i § 8 vil finde anvendelse, (1) når tilbageleveringskravet bygger på en tyveriindsigelse, som den godtroende erhverver efter gældende dansk ret kan fortrænge, (2) når tilbageleveringskravet angår en kulturgenstand, der ulovligt er tilegnet i forbindelse med en udgravning, jf. artikel 3, stk. 2, og lovforslagets § 6, stk. 2, og tilbageleveringspligten ikke allerede følger af gældende dansk ret, eller (3) når tilbageleveringskravet efter gældende dansk ret ville have været bortfaldet på grund af hævd.

I praksis indebærer lovforslaget, at den krænkede part – i de tilfælde, hvor den godtroende erhverver efter gældende dansk ret kunne have beholdt den pågældende kultur-

genstand – skal indbringe sit krav inden for en periode på tre år fra det tidspunkt, hvor denne kendte eller burde kende kulturgensstandens placering og identiteten af erhververen.

Der henvises til lovforslagets § 7 og § 8.

6.1.4. Den godtroende erhververs ret til erstatning

Gældende ret

Efter gældende dansk ret er den godtroende erhverver af en stjålet genstand ikke berettiget til erstatning fra den oprindeligt berettigede ved dennes vindikation af genstanden.

Konventionen

Ifølge artikel 4, stk. 1, skal besidderen af en stjålet kulturgensstand, der har pligt til at tilbagelevere den, på tidspunktet for dens tilbagelevering være berettiget til en ”ret og rimelig” erstatning, forudsat at besidderen hverken vidste eller med rimelighed burde have vidst, at genstanden var stjålet, og kan bevise, at der blev udvist tilstrækkelig omhu, da genstanden blev erhvervet.

Lovforslagets udformning

Gældende dansk ret giver den krænkede part en gunstigere retsstilling, end konventionen kræver.

Den danske regel er bl.a. begrundet i et ønske om at modvirke, at der sker omsætning af stjalne genstande. En erhverver, der risikerer at miste sin ret uden at kunne få erstatning, motiveres således til at foretage nærmere undersøgelser.

Tilsvarende kan anføres i forhold til de krav, konventionen vedrører, hvilket taler for at opretholde princippet om vindikation uden erstatning – også i forhold til krav af international karakter om tilbagelevering af en stjålet genstand.

En udvidelse af vindikationsprincippet i dansk ret bør imidlertid efter regeringens opfattelse ledsages af en ret til erstatning i tilfælde, hvor den godtroende erhverver efter gældende dansk ret kunne have beholdt den pågældende kulturgensstand.

En ret til erstatning efter artikel 4, stk. 1, indrømmes således efter forslaget (1), når tilbageleveringskravet bygger på en tyveriindsigelse, som den godtroende erhverver efter gældende dansk ret kan fortrænge, (2) når tilbageleveringskravet angår en kulturgensstand, der ulovligt er tilegnet i forbindelse med en udgravning, jf. artikel 3, stk. 2, og lovforslagets § 6, stk. 2, og tilbageleveringspligten ikke allerede følger af gældende dansk ret, eller (3) når tilbageleveringskravet efter gældende dansk ret ville have været bortfaldet på grund af hævd.

I tilfælde, hvor tilbageleveringspligten følger af gældende ret, vil erhververen derimod ikke være berettiget til erstatning.

Der henvises til lovforslagets § 9.

6.1.5. Det indbyrdes forhold mellem købere og sælgere i omsætningskæden

Gældende ret

I det indbyrdes forhold mellem erhververen og den, der har solgt genstanden til erhververen, såvel som i det indbyrdes forhold mellem tidligere købere og sælgere, er der efter dansk ret objektivt ansvar for fuldstændig oprindelig vanhjemmel, dvs. ansvar uden skyld for adkomst mangler vedrørende det solgte jf. købelovens § 59. Erstatningspligten er bl.a. underlagt såvel den relative reklamationsfrist som den absolutte 2-årige reklamationsfrist i købelovens §§ 52 og 54 eller – for så vidt angår forbruger køb – §§ 81 og 83.

Konventionen

Konventionens artikel 4, stk. 2, må som anført ovenfor under pkt. 5.3.2 formentlig forstås således, at der skal udfoldes "rimelige bestræbelser" på at forsøge at få tidligere omsætningsled til at betale erstatning, før der er ret til erstatning, hvis lovgivningen i den stat, hvor kravet om tilbagelevering rejses, ikke forhindrer dette.

Gældende dansk ret vil, f.eks. hvor købelovens reklamationsfrist er udløbet, forhindre erstatning for adkomst mangler. I andre tilfælde vil det objektive ansvar for adkomst mangler imidlertid medføre, at et erstatningsansvar for sælgeren af genstanden er aktuelt. I relation til konventionens artikel 4, stk. 2, medfører dette, at det vil afhænge af de konkrete forhold mellem erhververen og dennes sælger, om den, der rejser krav om tilbagelevering, har pligt til at betale erstatning.

Lovforslagets udformning

Det er regeringens vurdering, at der ikke, hverken generelt eller i relation til de krav, der er omfattet af denne lov, er behov for ændringer af de gældende regler om det indbyrdes forhold mellem køber og sælger. Artikel 4, stk. 2, nødvendiggør imidlertid efter regeringens opfattelse, at der indføres en regel, der pålægger erhververen at udfolde rimelige bestræbelser for at søge erstatning fra tidligere omsætningsled.

Der henvises til lovforslagets § 9, stk. 2.

6.2. Tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande

6.2.1. Pligten til at tilbagelevere ulovligt eksporterede kulturgenstande

Gældende ret

Efter gældende dansk ret er der kun en tilbageleveringspligt for ulovligt eksporterede genstande, der er omfattet af EU-ordningen, jf. lov nr. 1104 af 22. december 1993. Der henvises herom til pkt. 2.4 ovenfor.

Opfylder en genstand f.eks. ikke de værdikrav, der er fastsat i loven, eller indbringes tilbageleveringskravet af en stat uden for EØS, er der efter gældende ret ikke nogen pligt til at tilbagelevere ulovligt eksporterede genstande til oprindelseslandet.

Konventionen

Ifølge artikel 5, stk. 1, skal en kontraherende stat kunne anmode domstolen eller en anden kompetent myndighed i en anden kontraherende stat om at beslutte, at der skal ske tilbagelevering af en kulturgenstand, der er ulovligt eksporteret fra den anmodende stats territorium.

Som det fremgår ovenfor under pkt. 5.4.1, nødvendiggør konventionen ikke, at der indføres regler, der afgør spørgsmål om ejendomsret til genstanden.

Lovforslagets udformning

Regeringen har overvejet, hvilken karakter reglerne om tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstanden skal have.

Reglerne vedrørende *stjålne* kulturgenstande foreslås gennemført i dansk ret som vindikationsregler i overensstemmelse med retstraditionen på området. Der henvises herom til pkt. 6.1.1 ovenfor.

EU-ordningen, der vedrører *ulovligt eksporterede* kulturgenstande, indeholder derimod den regel, at ejendomsretten til kulturgenstanden efter tilbageleveringen afgøres efter den ansøgende medlemsstats retsregler.

Det ville rejse særlige problemer, hvis reglerne om tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande i dette lovforslag også skulle indebære en stillingtagen til, hvem der opnår ejendomsret til den pågældende kulturgenstand. Det er således kun stater, der kan rejse krav om tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande, mens det ikke er noget krav efter konventionen, at den anmodende stat er den oprindelige ejer af genstanden eller på anden måde har eller har haft hel eller delvis ejendomsret til genstanden. Det kan heller ikke antages, at staten rejser kravet på vegne af den, der oprindeligt – dvs. før den ulovlige eksport – havde adkomst til genstanden.

Regeringen vurderer på denne baggrund, at reglerne om tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstand ikke forudsætter en stillingtagen til, hvem der opnår ejendomsret til den pågældende kulturgenstand. For at markere denne forskel er der

derfor i lovforslaget anvendt begrebet overførelse om krav på, at ulovligt udførte kulturgenstande leveres tilbage til det land, de er ulovligt udført fra.

Pligten til at levere ulovligt eksporterede kulturgenstande tilbage gælder efter artikel 5, stk. 3, genstande, hvis fjernelse griber ind i den anmodende stats adgang til at varetage sin kulturarv, og som derfor har en vis kulturel betydning.

Regeringen foreslår, at der indføres regler, der – i overensstemmelse med konventionen – gennemfører en ordning om overførelse af ulovligt eksporterede kulturgenstande, der har en vis kulturel betydning.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 1.

6.2.2. Tidsfrister for tilbageføringskrav

Gældende ret

Som nævnt gælder der efter dansk ret kun en pligt til at levere ulovligt eksporterede genstande tilbage, hvis der er tale om genstande omfattet af EU-ordningen, jf. lov nr. 1104 af 22. december 1993. Heri er der fastsat forældelsesfrister for krav om tilbagelevering. Det drejer sig for det første om en frist på 1 år fra den dato, hvor den ansøgende medlemsstat fik kendskab til det sted, hvor kulturgenstanden befandt sig, og til besidderens eller indehaverens identitet.

For det andet er der fastsat frister, der løber fra den dato, hvor kulturgenstanden blev fjernet fra medlemsstaten på ulovlig vis. Hovedreglen er en frist på 30 år, men der gælder en særlig frist på 75 år, bl.a. når det drejer sig om genstande, der er en del af offentlige samlinger, eller kirkelige genstande. Sidstnævnte frist gælder ikke i stater, hvor sager om disse genstande ikke kan forældes, eller hvor der er indgået bilaterale aftaler mellem staterne om en længere frist.

Konventionen

Efter artikel 5, stk. 5, skal en anmodning om tilbagelevering indbringes inden for en periode på 3 år fra det tidspunkt, hvor den anmodende stat kendte placeringen af kulturgenstanden og identiteten på dens besidder, og under alle omstændigheder inden for en periode på 50 år fra datoen for eksporten eller fra den dato, hvor genstanden skulle have været tilbageleveret i henhold til en tilladelse som anført i konventionens artikel 2.

I artikel 7, stk. 1, bestemmes det, at konventionens kapitel 3 om ulovligt eksporterede kulturgenstande ikke finder anvendelse, (a) når eksporten af en kulturgenstand ikke længere er ulovlig på tidspunktet, hvor der anmodes om tilbageleveringen, eller (b) når genstanden blev eksporteret i ophavsmandens levetid, eller inden for en periode på 50 år efter den pågældendes død.

Der gøres i artikel 7, stk. 2, en undtagelse fra artikel 7, stk. 1, litra b, når en kulturgenstand er fremstillet af et eller flere medlemmer af et stamme- eller indfødt samfund til dette samfunds traditionelle eller rituelle anvendelse, og genstanden bliver tilbageleveret til dette samfund.

Lovforslagets udformning

Konventionen giver den anmodende stat en bedre retsstilling, end hvad der følger af EU-ordningen. Konventionen giver således ikke mulighed for at fastsætte frister for tilbagelevering svarende til EU-ordningen.

Regeringen foreslår, at pligten til at levere ulovligt eksporterede genstande tilbage tidsbegrænses i overensstemmelse med konventionens artikel 5, stk. 5. Dvs. at et krav om tilbagelevering af en ulovligt eksporteret kulturgenstand skal indbringes for domstolene inden 3 år efter, at vedkommende vidste eller burde vide, hvor kulturgenstanden befandt sig, og kendte eller burde kende identiteten af erhververen og under alle omstændigheder senest 50 år efter, at den pågældende genstand blev ulovligt eksporteret.

Der henvises til lovforslagets § 10, stk. 2-3, og § 11.

6.2.3. Den godtroende erhververs ret til erstatning

Gældende ret

Efter EU-ordningen "tildeler den kompetente domstol i den ansøgte medlemsstat besidderen en erstatning, som den anser for at være rimelig efter omstændighederne i det foreliggende tilfælde, forudsat at domstolen er overbevist om, at besidderen har udvist den nødvendige agtpågivenhed, da han erhvervede genstanden", jf. artikel 9 i Rådets direktiv 93/7/EØF.

Konventionen

Det fremgår af artikel 6, stk. 1, at besidderen af en kulturgenstand, som erhvervede genstanden efter den var ulovligt eksporteret, er berettiget til erstatning fra den anmodende stat på tidspunktet for tilbageleveringen, forudsat at besidderen på tidspunktet for erhvervelsen hverken vidste eller med rimelighed burde have vidst, at genstanden var ulovligt eksporteret.

Lovforslagets udformning

Som det fremgår under pkt. 6.1.4 ovenfor, har den godtroende erhverver af en stjålet genstand efter gældende dansk ret ikke ret til erstatning fra den oprindeligt berettigede ved dennes vindikation af genstanden. Det fremgår imidlertid også, at det er regeringens opfattelse, at en udvidelse af tilbageleveringspligten for stjålne kulturgenstande bør ledsages af en ret til erstatning.

De foreslåede regler om tilbagelevering af *ulovligt udførte kulturgenstande* medfører som nævnt ikke nogen stillingtagen til ejendomsretlige forhold. Det er regeringens opfattelse, at en pligt til at levere ulovligt eksporterede genstande tilbage – uanset om erhververen herved mister ejendomsretten til kulturgenstanden – bør ledsages af en ret til erstatning, jf. artikel 6 i konventionen.

Det almindelige udgangspunkt for erstatningsudmåling i dansk ret er, at ethvert beviseligt økonomisk tab erstattes. Det er regeringens opfattelse, at almindelige regler om erstatning skal finde anvendelse på erstatningskrav i anledning af tilbagelevering af ulovligt udførte kulturgenstande. Det vil således være op til domstolene ud fra de konkrete omstændigheder at vurdere, hvilket tab der skal erstattes.

Der henvises til lovforslagets § 13.

6.3. Kompetence til at behandle krav om tilbagelevering af kulturgenstande

6.3.1. Sagernes behandling ved domstolene

Som anført i pkt. 5 er det efter UNIDROIT-konventionens artikel 16 overladt til de kontraherende stater at afgøre, om sager, der rejses i medfør af konventionen, skal behandles ved domstolene eller af en administrativ myndighed.

Hvis der rejses krav om, at en kulturgenstand skal leveres tilbage, og den person eller institution, som har erhvervet kulturgenstanden, er enig i, at der er pligt hertil efter konventionens bestemmelser, vil kulturgenstanden kunne leveres tilbage mod eventuel erstatning uden en myndigheds afgørelse af spørgsmålet. Hvis parterne er uenige, vil det skulle afgøres, om der er pligt til at kulturgenstanden leveres tilbage, og om der skal betales erstatning. Det er regeringens opfattelse, at sådanne afgørelser om overførelse, tilbagelevering og erstatning bør træffes af domstolene. Det er også domstolene, der har kompetence til at træffe afgørelse om tilbagelevering af kulturgenstande til EU-medlemsstater efter direktiv 93/7/EØF om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra en medlemsstats område, jf. lov nr. 1104 af 22. december 1993 om m.v., som ændret ved lov nr. 422 af 10. juni 1997.

Ved lovforslagets udformning er det derfor lagt til grund, at det overlades til domstolene at træffe afgørelse i sager, som er omfattet af konventionen. Krav om tilbagelevering af kulturgenstande vil således skulle forfølges ved at anlægge en retssag mod den person eller institution, som er erhververen af kulturgenstanden.

Bortset fra spørgsmålet om, hvornår der er værneting ved danske domstole i retssager om tilbagelevering af kulturgenstande efter konventionen, er der efter regeringens opfattelse ikke behov for at fastsætte særlige regler for domstolenes behandling af sager efter konventionen, da retsplejelovens almindelige regler opfylder de forpligtelser, der

følger af konventionen. Spørgsmålet om værneting ved danske domstole er behandlet nedenfor i pkt. 6.3.2.

Efter UNIDROIT-konventionens artikel 8, stk. 2, kan parterne aftale at lade en tvist afgøre ved voldgift i stedet for at lade den behandle ved domstolene. I international voldgift er det almindeligt anerkendt, at visse tvister kan være så væsentlige for samfundet, tredjemand eller parterne selv, at parterne ikke gyldigt kan aftale, at tvisten skal behandles ved voldgift. Det kan ikke antages, at artikel 8, stk. 2, tilsigter at fravige dette princip, som § 6 i den danske voldgiftslov også bygger på (lov nr. 553 af 24. juni 2005). Det følger af § 6 i voldgiftsloven, at tvister, som parterne har fri rådighed over, kan afgøres ved voldgift her i landet. Efter regeringens opfattelse er der således ikke behov for at fastsætte særlige bestemmelser til gennemførelse af konventionens artikel 8, stk. 2.

6.3.2. Værneting

Gældende ret

De almindelige regler om værneting (stedlig kompetence) ved danske domstole findes i retsplejelovens kapitel 22. Udgangspunktet er, at en retssag skal anlægges ved sagsøgtets hjemting, dvs. ved retten i den retskreds, hvor den, som sagen rejses imod (sagsøgte), har bopæl, medmindre andet er bestemt ved lov, jf. § 235, stk. 1.

Retsplejeloven og den øvrige lovgivning indeholder nogle undtagelser fra dette udgangspunkt.

Efter den såkaldte godsværnetingsregel i retsplejelovens § 246, stk. 3, kan der blandt andet anlægges sag vedrørende formueretsforhold i den retskreds, hvor det gods (aktiver), som sagen angår, befinder sig, hvis den person, som sagen rejses imod (sagsøgte), ikke har bopæl i Danmark.

I civil- og handelsretlige sager kan godsværnetingsreglen i § 246, stk. 3, imidlertid ikke anvendes over for personer med bopæl i de øvrige medlemsstater i EU og EFTA. Det skyldes, at loven om Bruxelles I-forordningen m.v., der gennemfører Danmarks parallelaftale med Fællesskabet om Bruxelles I-forordningen (Rådets forordning (EF) nr. 44 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område), samt Lugano-konventionen (konventionen af 16. september 1988 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager) forbyder anvendelse af godsværneting, når sagsøgte har sin bopæl inden for EU/EFTA-området, jf. artikel 3, stk. 2, i forordningen og Lugano-konventionen. Værnetingsreglerne i forordningen og Lugano-konventionen har forrang for retsplejelovens bestemmelser, jf. retsplejelovens § 247, stk. 1.

Bruxelles I-forordningen og Lugano-konventionen finder alene anvendelse på det civil- og handelsretlige område. Det indebærer, at retssager om bl.a. offentligretlige spørgsmål ikke er omfattet af forordningens og Lugano-konventionens værnetingsregler og dermed heller ikke af forbuddet mod anvendelse af godsværneting.

Konventionen

Det følger af UNIDROIT-konventionens artikel 8, stk. 1, at sager om tilbagelevering af stjålne eller ulovligt eksporterede genstande skal kunne indbringes for domstole eller andre kompetente myndigheder i den kontraherende stat, hvor en stjålet eller ulovligt eksporteret kulturgenstand befinder sig, udover de domstole eller andre kompetente myndigheder, der ellers måtte være kompetente i henhold til gældende regler i de kontraherende stater.

Bestemmelsen indebærer, at en kontraherende stat, der overlader det til domstolene at træffe afgørelser i sager, som er omfattet af konventionen, har pligt til at have en bestemmelse i national lovgivning, som tillader, at en sag, der rejses efter konventionen, kan anlægges ved en domstol i vedkommende stat, hvis blot den kulturgenstand, som sagen angår, befinder sig på statens område (godsværnetingsregel).

Lovforslagets udformning

Som det fremgår af gennemgangen af gældende ret ovenfor, indeholder retsplejeloven en regel i § 246, stk. 3, om godsværneting i sager om formueforhold. Godsværnetingsreglen kan imidlertid ikke anvendes over for personer med bopæl i de øvrige medlemsstater i EU og EFTA i civil- og handelsretlige sager, da Bruxelles I-forordningen og Lugano-konventionen forbyder anvendelse af godsværneting.

Hvis der rejses *krav om tilbagelevering af stjålne kulturgenstande* efter UNIDROIT-konventionens artikel 3 (lovforslagets § 6), vil sagen være en formueretlig tvist og dermed en civil sag i Bruxelles I-forordningens og Lugano-konventionens forstand. Det indebærer, at sagen vil være omfattet af forbuddet mod godsværneting i forordningen og Lugano-konventionen, hvorfor der ikke vil kunne anlægges sager om tilbagelevering af stjålne kulturgenstande med godsværneting i Danmark, når sagsøgte har bopæl inden for EU/EFTA-området.

Som anført ovenfor i pkt. 5 kan en kontraherende stat i medfør af UNIDROIT-konventionens artikel 13, stk. 1, opretholde allerede indgåede internationale aftaler, som vedkommende stat er bundet af, og som berører forhold, der reguleres af UNIDROIT-konventionen. Det er på den baggrund regeringens vurdering, at det vil være i overensstemmelse med UNIDROIT-konventionen at opretholde det gældende forbud mod anvendelse af godsværneting, der følger af Bruxelles I-forordningen og Lugano-konventionen.

Det følger imidlertid af artikel 5, stk. 2, i Danmarks parallelaftale med Fællesskabet om Bruxelles I-forordningen, at Danmark er forpligtet til at afholde sig fra at indgå internationale aftaler, der kan berøre eller ændre anvendelsesområdet for forordningen, medmindre det sker efter aftale med Fællesskabet, og der er fundet tilfredsstillende ordninger med hensyn til forholdet mellem parallelaftalen og den pågældende internationale aftale. Da artikel 8, stk. 1, i UNIDROIT-konventionen må antages at berøre anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen, har Danmark i overensstemmelse med parallelaftalens artikel 5, stk. 2, forelagt et udkast til dette lovforslag for Europa-Kommissionen med henblik på indgåelse af en aftale med Fællesskabet om dansk tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen.

En kontraherende stats *krav om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande* efter konventionens artikel 5, stk. 1, (lovforslagets § 10, stk. 1) vil basere sig på, at vedkommende stats offentligretlige lovgivning om beskyttelse af kulturarven er overtrådt ved udførelsen af kulturgenstanden. Da en retssag således vil hvile på et offentligretligt grundlag, vil den ikke være en civil- eller handelsretlig sag i Bruxelles I-forordningen og Lugano-konventionens forstand. Sagen vil derfor ikke være omfattet af forbuddet mod godsværneting i civil- og handelsretlige sager.

Den gældende godsværnetingsregel i retsplejelovens § 246, stk. 3, vil dog ikke finde anvendelse, da godsværnetingsreglen alene omfatter sager vedrørende ”formueretsforhold” og ikke offentligretlige sager.

Efter regeringens opfattelse forudsætter gennemførelsen af konventionen i dansk ret derfor, at der indføres en godsværnetingsbestemmelse i dansk ret om, at retssager om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande, der befinder sig i Danmark på tidspunktet for retssagens anlæg – ud over at være omfattet af de almindelige værnetingsregler, der i øvrigt følger af retsplejeloven – også kan anlægges ved en dansk domstol, hvis kulturgenstanden er i Danmark.

Da regeringen alene forventer, at der vil være et yderst begrænset antal tilfælde, hvor en sådan værnetingsregel vil være anvendelig, foreslås det, at værnetingsreglen udformes således, at sagen i disse tilfælde kan anlægges ved Københavns Byret.

Lovforslaget er på denne baggrund udformet således, at retsplejelovens almindelige regler om stedlig kompetence finder anvendelse ved anlæggelse af retssager om forhold, der er omfattet af lovforslaget, og at retssager om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande, der befinder sig i Danmark på tidspunktet for sagens anlæg, kan anlægges ved Københavns Byret, hvis der ikke er værneting her i landet efter de almindelige regler om stedlig kompetence.

Der henvises til lovforslagets § 16.

7. Forholdet til grundloven

Som det er fremgået ovenfor, vil dansk tiltrædelse af konventionen nødvendiggøre en række ændringer af gældende dansk ret.

Det vil således være nødvendigt at udvide vindikationsprincippet og fravige de efter dansk ret gældende undtagelser hertil, således at de af konventionen omfattede stjalne kulturgenstande altid kan kræves tilbageleveret.

Dansk tiltrædelse af konventionen vil endvidere nødvendiggøre ændringer i de gældende regler om, hvornår ulovligt eksporterede kulturgenstande skal leveres tilbage, jf. i den forbindelse lov om tilbagelevering af kulturgoder, som ulovligt er fjernet fra et EU-medlemsstats område mv.

I overensstemmelse med konventionens artikel 10, stk. 1 og 2, foreslår regeringen, at det fastsættes, at krav om tilbagelevering af stjalne kulturgenstande eller overførelse af ulovligt eksporterede kulturgenstande alene vil kunne gøres gældende med hensyn til genstande, der er stjålet eller ulovligt udført efter lovens ikrafttræden.

Regeringen finder ikke, at en sådan ordning kan antages at udgøre et ekspropriativt indgreb efter grundlovens § 73.

8. Økonomiske konsekvenser for det offentlige

Eventuelle udgifter som følge af tiltrædelsen af UNIDROIT-konventionen afholdes inden for eksisterende bevillingsrammer.

9. Administrative konsekvenser for det offentlige

Det kan ikke udelukkes, at en tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen vil kunne medføre en øget belastning af de danske domstole, der skal behandle udenlandske krav om kulturgenstande skal leveres tilbage.

Belastningens nærmere omfang vil afhænge af antallet af krav, der indbringes for de danske domstole. Omfanget kan ikke på nuværende tidspunkt forudsiges, men det vil antageligt være begrænset. Fra finsk side er det oplyst, at Finland ikke har modtaget anmodninger om at kulturgenstande skal leveres tilbage i henhold til UNIDROIT-konventionen, og fra norsk side er det oplyst, at der kun har været meget få krav rettet mod Norge.

Forud for gennemførelsen af EU-ordningen, jf. lov nr. 1104 af 22. december 1993, forventedes det ikke, at de nye regler ville medføre en betydelig belastning af danske myndigheder og domstole. Denne forventning har vist sig at være berettiget, idet danske myndigheder endnu ikke har modtaget anmodninger efter EU-ordningen om tilbagelevering af ulovligt eksporterede kulturgenstande.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget indebærer, at der ved danske domstole kan anlægges sager mod professionelt handlende om, at kulturgenstande, som måtte være fjernet ulovligt fra en anden stat, der har tiltrådt UNIDROIT-konventionen, skal leveres tilbage. Det kan betyde økonomiske omkostninger til f.eks. advokatbistand for den, der måtte blive sagsøgt i en konkret sag.

Det indebærer bl.a., at professionelt handlende fremover i endnu højere grad skal være opmærksomme på en kulturgenstands proveniens (samt mulig dokumentation herfor), herunder om der risiko for at genstanden kan være stjålet eller udført ulovligt fra en anden stat, der også har tiltrådt UNIDROIT-konventionen.

11. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget indebærer, at der ved danske domstole kan anlægges sager mod privatpersoner om at kulturgenstande skal leveres tilbage, som måtte være fjernet ulovligt fra en anden stat. Det indebærer bl.a., at privatpersoner fremover, f.eks. i en erhvervssituation, skal være mere opmærksomme på en kulturgenstands proveniens (samt mulig dokumentation herfor), herunder om der risiko for at genstanden kan være stjålet eller udført ulovligt fra en anden stat, der også har tiltrådt UNIDROIT-konventionen.

12. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

13. Forholdet til EU-retten

På grund af den såkaldte værnetingsbestemmelse i UNIDROIT-konventionens artikel 8 vil dansk tiltrædelse af konventionen endvidere forudsætte en forudgående aftale med EU. Det skyldes en bestemmelse i artikel 5, stk. 2, i Danmarks parallelaftale med Fællesskabet om Bruxelles I-forordningen, som forpligter Danmark til at afholde sig fra at indgå internationale aftaler, der kan berøre eller ændre anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen, medmindre det sker efter aftale med Fællesskabet, og der er fundet tilfredsstillende ordninger med hensyn til forholdet mellem parallelaftalen og pågældende internationale aftale.

For tilbageleveringssager mellem EU-lande vil der blive henvist til den under pkt. 2.4 nævnte EU-regulering, således at denne som udgangspunkt finder anvendelse, uanset at begge lande måtte have tiltrådt UNIDROIT-konventionen. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4.

14. Høring

Et udkast til lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Auktionslederforeningen, Dansk Kunst og Antikvitetshandler Union, Gallerisammen slutningen, Den Danske Antikvarboghandlerforening, Organisationen Danske Museer, Kulturværdisudvalget, Kulturarvsstyrelsen, Bruun Rasmussens Auktioner, Lauritz.com, Høiland Auktioner, Sotheby's Auktioner (København), UNESCOs Nationalkommision, Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Datatilsynet, Domstolsstyrelsen, Den

Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Danske Advokater, Dansk Retspolitisk Forening, Forbrugerrådet, Retssikkerhedsfonden, Institut for Menneskerettigheder.

	Positive konsekvenser/mindre udgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for det offentlige		Eventuelle udgifter som følge af tiltrædelsen af UNIDROIT-konventionen afholdes inden for eksisterende bevillingsrammer.
Administrative konsekvenser for det offentlige		En tiltrædelse af UNIDROIT-konventionen vil kunne medføre en øget belastning af de danske domstole, der skal behandle udenlandske krav om kulturgenstande skal leveres tilbage. Belastningens nærmere omfang vil afhænge af antallet af krav, der indbringes for de danske domstole. Omfanget kan ikke på nuværende tidspunkt forudsiges, men det vil antageligt være begrænset.
Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet		<p>Lovforslaget indebærer, at der ved danske domstole kan anlægges sager mod professionelt handlende om, at kulturgenstande, som måtte være fjernet ulovligt fra en anden stat, der har tiltrådt UNIDROIT-konventionen, skal leveres tilbage. Det kan betyde økonomiske omkostninger til f.eks. advokatbistand for den, der måtte blive sagsøgt i en konkret sag.</p> <p>Professionelt handlende skal derfor fremover i endnu højere grad være opmærksomme på en kulturgenstands proveniens (samt mulig dokumentation herfor), herunder om der risiko for at genstanden kan være stjålet eller udført ulovligt fra en anden stat, der også har tiltrådt UNIDROIT-konventionen.</p>

Administrative konsekvenser for borgerne		Lovforslaget indebærer, at der ved danske domstole kan anlægges sager mod privatpersoner om at kulturgenstande skal leveres tilbage, som måtte være fjernet ulovligt fra et anden stat. Derfor skal privatpersoner fremover, f.eks. i en erhvervssituation, være mere opmærksomme på en kulturgenstands proveniens (samt mulig dokumentation herfor), herunder om der risiko for at genstanden kan være stjålet eller udført ulovligt fra en anden stat, der også har tiltrådt UNIDROIT-konventionen.
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten		På grund af den såkaldte værnetingsbestemmelse i UNIDROIT-konventionens artikel 8 vil dansk tiltrædelse af konventionen endvidere forudsætte en forudgående aftale med EU. Det skyldes en bestemmelse i artikel 5, stk. 2, i Danmarks parallelaftale med Fællesskabet om Bruxelles I-forordningen, som forpligter Danmark til at afholde sig fra at indgå internationale aftaler, der kan berøre eller ændre anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen, medmindre det sker efter aftale med Fællesskabet, og der er fundet tilfredsstillende ordninger med hensyn til forholdet mellem parallelaftalen og pågældende internationale aftale.

Til § 1

I bestemmelsen angives lovens formål, som er at forbedre mulighederne for tilbagelevering og overførelse af kulturgenstande, der enten er stjålet, uanset i hvilken stat, eller som er ulovligt udført fra en stat, der har tiltrådt UNIDROIT-konventionen.

Til § 2

Lovforslagets anvendelsesområde fastlægges i stk. 1-3. De foreslåede regler gælder efter *stk. 1* for krav af international karakter vedrørende tilbagelevering af stjalne kulturgenstande. At krav skal være af ”international karakter” indebærer, at rent nationale krav ikke vil være omfattet af lovforslagets anvendelsesområde. Det skal endvidere bemærkes, at lovforslaget efter § 17 ikke finder anvendelse på krav, der vedrører kulturgenstande, der er stjålet eller ulovligt udført, inden lovforslaget er trådt i kraft i Danmark.

Det er en betingelse for, at de foreslåede regler finder anvendelse, at den, der rejser krav om tilbagelevering, har tilknytning til en stat, der har tiltrådt konventionen. For fysiske personer vil statsborgerskab eller bopæl i en konventionsstat udgøre den fornødne tilknytning, mens juridiske personer skal være hjemmehørende i et stat, der har tiltrådt konventionen. For registreringspligtige juridiske personer skal registreringsstedet anses som afgørende for, hvor den juridiske person er hjemmehørende. For ikke-registreringspligtige juridiske personer er hovedsædekriteriet det afgørende for, om den juridiske person er hjemmehørende i en konventionsstat.

Efter *nr. 1* skal kulturgenstanden være stjålet fra en kontraherende stat og konventionen skal endvidere være trådt i kraft i denne stat på tidspunktet for tyveriet.

Nr. 2 medfører, at de foreslåede regler også finder anvendelse, hvis en stjålet kulturgenstand befinder sig i en kontraherende stat, efter at konventionen er trådt i kraft for denne stat. Det skal i den forbindelse bemærkes, at en sag om tilbagelevering af en stjålet kulturgenstand, der anlægges her i landet efter reglerne i denne lov, typisk vil angå en genstand, der befinder sig her i landet. I sådanne tilfælde vil loven finde anvendelse, uanset om kulturgenstanden er blevet stjålet i en stat, der ikke har tiltrådt konventionen.

Af *stk. 2* fremgår, at de foreslåede regler endvidere gælder for krav om overførelse af kulturgenstande, der er fjernet fra en kontraherende stats territorium i strid med denne stats lovgivning om eksport af kulturgenstande, der har til formål at beskytte statens kulturarv.

Det er et krav, at der er tale om ulovlig udførsel fra en konventionsstat. For så vidt angår denne type krav, er det endvidere en betingelse, at den eksportlovgivning, som kulturgenstanden er udført i strid med, har til formål at beskytte statens kulturarv, jf. definitionen på en ulovlig udførsel i forslagens § 4. For at loven skal finde anvendelse, er det endvidere et krav, at konventionen på det tidspunkt, hvor kulturgenstanden bliver ulovligt eksporteret, er trådt i kraft i den stat, der anmoder om overførelse.

Det bemærkes endvidere, at der i overensstemmelse med almindelig sprogbrug på området er benyttet begrebet udførsel i stedet for – som i konventionen – eksport. Der tilsigtes ikke hermed nogen indholdsmæssige fravigelser af konventionen.

I *stk. 3* fastsættes, at de foreslåede regler ikke gælder, hvis fravigelse er hjemlet i international aftale. Hjemmel til fravigelse i international aftale foreligger – i kraft af princippet om EU-rettens forrang – vedrørende reglerne i Rådets direktiv 93/7/EØF om tilbagelevering af kulturgoder, der er ulovligt fjernet fra en medlemsstat. For så vidt angår det nærmere forhold mellem denne lov og Rådets direktiv 93/7/EØF, henvises til pkt. 2.4 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 3

Bestemmelsen indeholder lovens definition af begrebet kulturgenstand. Teksten svarer til konventionens artikel 2. Udover at tilhøre en af de kategorier, der er angivet i bilaget til loven, skal en genstand for at være omfattet af definitionen af en kulturgenstand af religiøse eller verdslige årsager være af betydning for arkæologi, forhistorie, historie, litteratur, kunst eller videnskab. Hvis en genstand ikke falder ind under definitionen af en kulturgenstand, vil lovens bestemmelser ikke kunne bringes i anvendelse på krav om tilbagelevering af genstanden.

Det bemærkes, at loven i modsætning til EU-ordningen ikke indeholder beløbsgrænser.

Til § 4

Det fastsættes i *stk. 1*, hvad der skal forstås ved ulovlig udførsel i lovens forstand. Definitionen af ulovlig udførsel indsnævrer området for, hvad der efter loven skal betragtes som en ulovlig udførsel i forhold til, hvad der ville følge af en almindelig forståelse af udtrykket. For at et forhold skal betragtes som en ulovlig udførsel efter denne lov, er det således et krav, at kulturgenstanden er udført fra en stat, der har tiltrådt konventionen, i strid med denne stats lovgivning, der regulerer eksport af kulturgenstande med henblik på at beskytte statens kulturarv. Eksempelvis vil udførsel i strid med eksportlovgivning med et fiskalt formål ikke være omfattet af lovens regler.

Stk. 2 vedrører tilladelser til midlertidig eksport af kulturgenstande med henblik på udstilling, undersøgelse, restaurering eller lignende. Hvis en genstand er blevet udført i henhold til en sådan tilladelse, men hvor betingelserne for at levere genstanden tilbage ikke overholdes, skal genstanden anses for ulovligt udført, således at loven finder anvendelse på krav om overførelse. Det bemærkes, at bestemmelsen ikke omfatter situationer, hvor kulturgenstanden er udført til en tredjestat, *inden* eksporttilladelsen udløber.

Til § 5

Bestemmelsen definerer begrebet offentlig samling. Hvad angår kriteriet om, at visse institutioner skal være anerkendt som tjenende den offentlige interesse, må det antages, at enhver retsakt, der forudsætter en legal anerkendelse af, at institutionen tjener den offentlige interesse, kan udgøre den fornødne anerkendelse, f.eks. hel eller delvis skattefritagelse.

Til § 6

Efter bestemmelsens *stk. 1* skal den, der har erhvervet kulturgenstanden og dermed er den nuværende ejer, efter anmodning tilbagelevere genstanden til den oprindelige ejer.

Den foreslåede bestemmelse fastsætter et ubetinget tilbageleveringsprincip for stjalne kulturgenstande omfattet af loven. Hermed fraviges, for så vidt angår disse kulturgenstande, den undtagelse til princippet i Danske Lov 6-17-5 om vindikation, der er udviklet i retspraksis. Den foreslåede § 6 er tillige en undtagelse til reglerne om rettighedsfortabelse i konkurslovens § 83 og dødsboskiftelovens § 85, stk. 2.

Bestemmelsen regulerer således den konflikt om ejendomsretten til en stjålet kulturgenstand, der kan opstå mellem den oprindelige ejer og en senere erhverver. Derimod er forholdet mellem den oprindelige ejer og tyven ikke reguleret af bestemmelsen.

Ejendomsretten overgår efter bestemmelsen til den oprindelige ejer af genstanden.

Genstanden skal fysisk gives tilbage til den, der har ret til at besidde den. Dette vil typisk være den oprindelige ejer, men kan efter omstændighederne være en kreditor, der har sikkerhed i genstanden, eller et museum, der har lånt genstanden. Ved konkurrerende krav vil det være almindelige regler i dansk ret, der er bestemmende for, hvem genstanden fysisk skal gives tilbage til. Den oprindelige ejer skal således respektere de begrænsede rettigheder, han selv har stiftet over kulturgenstanden. Har den oprindelige ejer f.eks. stiftet en lejret over genstanden, vil han skulle respektere denne, selvom en kulturgenstand efter bestemmelsen skal tilbageleveres.

Bestemmelsen angår udelukkende stjalne genstande. Spørgsmålet om en genstand må anses for stjålet, skal som udgangspunkt afgøres efter dansk ret, medmindre andet følger af eventuelle lovvalgsregler.

Det afgøres af de almindelige regler, hvem der kan anlægge sag om tilbagelevering af en kulturgenstand.

I *stk. 2* foreslås, at den, der fysisk besidder en stjålet kulturgenstand, f.eks. fordi erhververen har lånt eller lejet den ud, har pligt til at aflevere den, hvis erhververen er forpligtet til at tilbagelevere den. Bestemmelsen tilsigter at imødegå den situation, at den, der er bestjålet, får ejendomsretten til genstanden, men at vedkommende ikke kan komme i fysisk besiddelse af genstanden, fordi der ikke er nogen muligheder for at fastslå, at den, der f.eks. har lånt eller lejet genstanden af erhververen, er forpligtet til at aflevere den. Vedrørende spørgsmålet om, hvem genstanden fysisk skal gives tilbage til, henvises der til bemærkningerne ovenfor til *stk. 1*.

Efter *stk. 3* skal en kulturgenstand, der er ulovligt udgravet, betragtes som stjålet, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted. Ligeledes skal lovligt udgravede kulturgenstande, der er ulovligt tilbageholdt betragtes som stjålet, når det er i overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted.

Bestemmelsen tager sigte på situationer, hvor en kulturgenstand i forbindelse med udgravningen af den pågældende genstand på ulovlig vis bliver tilbageholdt, og situationer hvor selve udgravningen er ulovlig, men hvor forholdet falder uden for *stk. 1*, fordi genstanden ikke efter dansk ret kan anses for stjålet.

Bestemmelsen medfører, at det tilbageleveringsprincip, der er fastsat i *stk. 1*, finder anvendelse på kulturgenstande, der er ulovligt udgravet, eller lovligt udgravet, men

ulovligt tilbageholdt, hvis det følger af lovgivningen i den stat, hvor udgravningen fandt sted, at betragte genstanden som stjålet. Betingelsen om overensstemmelse med lovgivningen i den stat, hvor udgravning fandt sted, vil uden videre være opfyldt, hvis staten i udgravningsstaten automatisk opnår ejendomsret til genstande, der er udgravet, idet genstandene i disse tilfælde må anses for stjålet.

I tilfælde, hvor en kulturgenstand er ulovligt udgravet eller lovligt udgravet, men ulovligt tilbageholdt, og hvor genstanden ikke kan anses for stjålet efter dansk ret, kan bestemmelser i udgravningsstatens lovgivning således medføre, at tilbageleveringsprincippet i stk. 1 alligevel finder anvendelse.

Til § 7

Bestemmelsen i *stk. 1* skal sikre, at dansk ret bringes i overensstemmelse med konventionens krav om en absolut frist for fremsættelse af krav om tilbagelevering, der som minimum giver mulighed for at fremsætte kravet i 50 år efter tidspunktet for tyveriet, jf. konventionens artikel 3, stk. 4, jf. artikel 9. Det vil således stride mod konventionen, hvis hævdserhvervelse efter de almindelige regler i Danske lov 5-1-1 førte til, at et tilbageleveringskrav ikke kunne gennemføres, selvom der ikke var gået 50 år fra tidspunktet for tyveriet. Bestemmelsen forhindrer ikke, at krav om tilbagelevering efter denne lov kan fremsættes senere end 50 år fra tyveriet. Efter dette tidspunkt vil dansk rets almindelige regler om hævd imidlertid kunne påberåbes af den, der bliver mødt med krav om tilbagelevering.

I *stk. 2* fastsættes, at der for de nævnte særlige kulturgenstande gælder en absolut frist for fremsættelse af krav om tilbagelevering, der som minimum giver mulighed for at fremsætte kravet i 75 år efter tidspunktet for tyveriet.

Ved monument forstås bl.a. en statue, et bygværk eller en bygning. Begrebet omfatter endvidere ældre vej- og havneanlæg, ligesom fortidsminder, der er beskyttet efter museumslovens § 29 e, også er omfattet.

Ved begrebet arkæologisk fundsted forstås bl.a. steder, hvor der er gjort eller registreret fund af arkæologisk kulturarv. Arkæologisk kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Ved samling kan bl.a. forstås systematisk indsamlede kulturgenstande i form af værker som f.eks. kunstværker og bøger samt genstande, fotos, arkivalier mv. typisk inden for et bestemt geografisk eller emnemæssigt område.

For så vidt angår spørgsmålet om, hvad der skal forstås ved en offentlig samling, henvises til lovens § 5 og bemærkningerne hertil.

Til § 8

Den foreslåede bestemmelse fastsætter en relativ frist for fremsættelse af krav om tilbagelevering. I overensstemmelse med forarbejderne til konventionen og det alminde-

lige udgangspunkt i dansk ret, er det imidlertid fastsat, at fristen regnes fra det tidspunkt, hvor den, der gør kravet gældende, kendte *eller burde kende* genstandens placering og identiteten af erhververen. Afbrydelse af fristen sker ved indbringelse af kravet for domstolene.

Det skal bemærkes, at bestemmelsen kun finder anvendelse, hvor et tilbageleveringskrav støttes på denne lovs §§ 6 og 7. Følger tilbageleveringspligten af andre regler i dansk ret – f.eks. dansk rets almindelige regler om vindikation i DL 6-17-5 – finder bestemmelsen ikke anvendelse.

Til § 9

Det foreslåede *stk. 1* fastsætter, at den, der rejser krav om tilbagelevering, skal betale erstatning til den godtroende erhverver, hvis genstanden skal tilbageleveres, og hvis erhververen efter dansk rets almindelige regler ville have været berettiget til at beholde den pågældende genstand. Der tilsigtes således ikke nogen generel fravigelse af det almindelige udgangspunkt om, at den godtroende erhverver af en stjålet genstand ikke er berettiget til erstatning ved den oprindeligt berettigedes vindikation af genstanden. Der henvises endvidere til pkt. 6.1.4 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Det er efter forslaget en betingelse for tilbageleveringen, at erhververen – hvis denne er berettiget hertil efter bestemmelsen – får erstattet sit tab.

Spørgsmålet om erstatning til erhververen skal således afklares, inden der skal ske tilbagelevering. Dette kan f.eks. ske ved, at tidligere omsætningsled inddrages i sagen.

For så vidt angår kravet om, at erhververen hverken vidste eller burde vide, at genstanden var stjålet, skal det bemærkes, at det er en betingelse for erstatning efter bestemmelsen, at erhververen har foretaget nærmere undersøgelser i forbindelse med købet. De forhold, som erhververen bl.a. skal tages i betragtning omfatter parternes baggrund, den betalte sum, hvorvidt ethvert rimeligt register for stjålede kulturgenstande er konsulteret, andre oplysninger og dokumentation, som vedkommende med rimelighed kunne have indhentet, samt hvorvidt erhververen rådspurgte tilgængelige organer eller tog andre skridt, som enhver fornuftig person efter omstændighederne ville have taget. Opregningen er ikke udtømmende, ligesom tilstedeværelsen af et eller flere kriterier ikke i sig selv er afgørende for, om det er foretaget tilstrækkelige undersøgelser. Erhververen har desuden bevisbyrden for, at de fornødne undersøgelser er foretaget.

Erstatningspligt efter bestemmelsen i *stk. 1* påvirker ikke mulighederne for, at den, der rejser krav om tilbagelevering, kan rejse erstatningskrav (herunder regreskrav) mod andre, jf. herved konventionens artikel 4, *stk. 3*.

De almindelige regler for erstatningsudmåling i dansk ret vil være gældende, således vil ethvert beviseligt økonomisk tab skulle erstattes efter bestemmelsen.

Erhververens tab omfatter dermed tillige tab som følge af eventuelle erstatningskrav, som opstår, fordi den, der er i besiddelse af genstanden, skal aflevere den i henhold til den foreslåede § 6, stk. 2.

Bestemmelsen indebærer endvidere, at erhververen pålægges at udfolde rimelige bestræbelser for at kræve erstatning fra tidligere omsætningsled. Hvis erhververen ikke lever op til denne forpligtigelse, bortfalder retten til erstatning efter stk. 1 helt eller delvist.

Det objektive erstatningsansvar for fuldstændig oprindelig vanhjemmel medfører, at erhververen som udgangspunkt vil være berettiget til erstatning fra sin sælger. Det kan dog vise sig ikke at være muligt at gennemføre kravet, eksempelvis fordi den absolutte reklamationsfrist i købeloven er udløbet. Det vil endvidere være tilfældet, hvor det af praktiske grunde ikke er muligt at gennemtvinge krav mod sælgeren, f.eks. fordi denne ikke kan findes, er insolvent eller lignende.

Der vil være situationer, hvor erhververen kan få erstatning fra sin sælger, men hvor denne sælger ikke kan kræve erstatning fra sin sælger pga. reklamationsfrister eller praktiske vanskeligheder med at rejse kravet.

Hvis erhververen får dom for, at kravet ikke kan gennemføres, eller kan fremlægge dokumentation for, at skyldneren i fogedretten har erklæret sig insolvent, er der foretaget rimelige bestræbelser i lovens forstand. På den anden side kan det ikke stilles som krav, at sådanne skridt skal være foretaget. Det vil således bero på en konkret vurdering af de faktiske og retlige omstændigheder i sagen, om erhververen har udfoldet rimelige bestræbelser.

I det foreslåede *stk. 2* fastsættes som undtagelse til erstatningspligten i stk. 1, at den, der har erhvervet en kulturgenstand vederlagsfrit, og som må tilbagelevere den, ikke er berettiget til erstatning, hvis den, genstanden er overdraget fra, ikke ville have haft ret til erstatning. Med andre ord opnår den, der modtager en kulturgenstand vederlagsfrit, ikke bedre ret end den, der overdrog genstanden til den pågældende.

Til § 10

I det foreslåede *stk. 1* fastsættes, at erhververen af en ulovligt udført kulturgenstand skal overføre den til den stat, der anmoder om overførelse, og hvorfra genstanden er ulovligt udført. Dette gælder dog kun, hvis kulturgenstanden er af kulturel vigtighed for den stat, der anmoder om overførelse eller hvis fjernelse af genstanden fra staten væsentligt skader en eller flere af de interesser, der er nævnt i bestemmelsen. Ved vurderingen heraf skal der – uden at dette dog er af afgørende betydning – tages hensyn til lovgivningen i det stat, der anmoder om overførelse.

Bestemmelsens *nr. 2* vedrører de tilfælde, hvor den ulovlige udførsel er til væsentlig skade for opretholdelsen af en sammensat genstand, f.eks. fordi sokkelen til en statue eller en del af en bogsamling er ulovligt udført af en stat. Det er ikke en betingelse for anvendelsen af bestemmelsen, at en opdeling af genstanden inden for den stat, den udføres fra, ikke på samme måde vil være til væsentlig skade for opretholdelsen af den sammensatte genstand. Derimod vil udførsel af en del af en sammensat genstand, der allerede på udførselstidspunktet var delt op, ikke kunne kræves overført efter bestemmelsen uanset, om opdelingen er til væsentlig skade for opretholdelsen af den sammensatte genstand.

Det påhviler den anmodende stat at bevise, at betingelserne for overførelse er opfyldt, jf. konventionens art. 5, stk. 4. Der stilles derimod ikke krav om, at den anmodende stat skal oplyse, hvordan kulturgenstanden i øvrigt vil blive opbevaret, konserveret eller sikret, når den overføres.

Det bemærkes, at en domstolsafgørelse om overførelse – i modsætning til reglerne i § 6 om tilbagelevering – kun vedrører den fysiske tilbagelevering af kulturgenstanden til den anmodende stat, idet der ikke herved tages stilling til privatretlige ejendomsforhold.

I *stk. 2* foreslås, at den, der fysisk besidder en ulovligt kulturgenstand, f.eks. fordi erhververen har lånt eller lejet den ud, har pligt til at aflevere den, hvis erhververen er forpligtet til at overføre den. Bestemmelsen tilsigter at imødegå den situation, at den stat, der efter stk. 1 er berettiget til at få overført en kulturgenstand, ikke kan komme i fysisk besiddelse af genstanden, fordi der ikke er nogen muligheder for til at fastslå, at den, der f.eks. har lånt eller lejet genstanden af erhververen, er forpligtet til at aflevere den.

I *stk. 3* fastsættes, at eksporten fortsat skal være ulovlig på det tidspunkt, hvor kravet indbringes for domstolene, for at en kulturgenstand kan kræves overført. Kulturgenstande vil derfor ikke skulle overføres, hvis genstanden lovligt kunne udføres på det tidspunkt, hvor kravet indbringes for domstolene. Det tjener således ikke konventionens formål at håndhæve regler om beskyttelse af kulturarven, som den anmodende stat selv har anset for uhensigtsmæssige og derfor afskaffet.

Der fastsættes endvidere den undtagelse, at en genstand udført i strid med eksportlovgivningen i den anmodende stat, ikke skal anses for ulovligt udført, hvis genstanden er udført senest 50 år efter, at skaberen af genstanden er død. Formålet med undtagelse er, at der ikke lægges hindringer i vejen for nulevende kunstneres muligheder for at opbygge et renommé i udlandet. Værker, hvor kunstneren er ukendt, er ikke omfattet af undtagelsen.

Af *stk. 4* fremgår, at bestemmelsen i stk. 2 ikke finder anvendelse, når der er tale om kulturgenstande, der er fremstillet af et eller flere medlemmer af et stammesamfund eller indfødt samfund til traditionel eller rituel anvendelse, og genstanden af den stat, der anmoder om overførelse, vil blive afleveret til dette samfund.

Til § 11

Den foreslåede bestemmelse fastsætter en relativ og en absolut frist for fremsættelse af krav om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande. Ordlyden af konventionens artikel 3, stk. 3, tyder på, at den relative frist først begynder at løbe, når den, der fremsætter krav om overførelse, vidste, hvor genstanden var placeret, og kendte identiteten på erhververen. I overensstemmelse med forarbejderne til konventionen og det almindelige udgangspunkt i dansk ret er det imidlertid fastsat, at fristen regnes fra det tidspunkt, hvor den, der gør kravet gældende vidste *eller burde vide*, hvor genstanden befandt sig og kendte eller *burde kende* identiteten af erhververen.

Den absolutte frist for fremsættelse af krav om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande er fastsat til 50 år efter den ulovlige udførsel eller 50 år efter det tidspunkt, hvor kulturgenstanden skulle have været leveret tilbage i henhold til en tilladelse som omhandlet i § 9, stk. 2.

Afbrydelse af fristen sker ved indbringelse af kravet for domstolene.

Til § 12

Bestemmelsen indebærer, at det kun er stater, der kan fremsætte krav om overførelse af kulturgenstande efter reglerne i lovens §§ 10-14. Der skal desuden være tale om stater, der har tiltrådt UNIDROIT-konventionen af 24. juni 1995 om stjalne eller ulovligt eksporterede kulturgenstande.

I *stk. 2* fastsættes, at omkostningerne i forbindelse med overførelsen skal afholdes af den anmodende stat. Dette gælder dog ikke sagsomkostninger ved domstolene, der pålægges efter de almindelige regler i retsplejelovens kapitel 30.

Til § 13

Det foreslås med bestemmelsen, at en erhverver, der forpligtes til at overføre en ulovlig udført kulturgenstand, skal være berettiget til erstatning. Retten til erstatning forudsætter, at erhververen er i god tro. Ved vurderingen af, om erhververen har været i god tro, er det i konventionens artikel 6, stk. 2, nævnt, at forholdene ved erhvervelsen skal tages i betragtning, herunder om der er et eksportcertifikat som påkrævet efter lovgivningen i den stat, der anmoder om overførelse.

De almindelige regler for erstatningsudmåling i dansk ret vil være gældende, således at ethvert beviseligt økonomisk tab vil kunne kræves erstattet efter bestemmelsen.

Erhververens tab omfatter dermed tillige tab som følge af eventuelle erstatningskrav, som opstår, fordi den, der er i besiddelse af genstanden, skal aflevere den i henhold til den foreslåede § 10, stk. 2.

I *stk. 2* fastsættes den undtagelse til erstatningspligten i stk. 1, at den, der har erhvervet en kulturgenstand på vederlagsfri måde, og som må overføre den, ikke er berettiget til erstatning, hvis den, genstanden er overdraget fra, ikke ville have haft ret til erstat-

ning. Med andre ord opnår den, der modtager en kulturgenstand vederlagsfrit, ikke bedre ret end den, der vederlagsfrit overdragede genstanden.

Til § 14

Bestemmelsen medfører, at der ikke kan kræves erstatning, når det mellem erhververen og den anmodende stat er aftalt, at erhververen skal overdrage kulturgenstanden til en juridisk eller fysisk person, som har bopæl i den anmodende stat, og som stiller de nødvendige garantier. Det kan endvidere aftales, om ejendomsretten skal forblive hos erhververen, eller om denne tillige skal overdrages evt. mod vederlag. Dansk ret bygger på et udgangspunkt om aftalefrihed, og bestemmelsen er ikke til hinder for, at der mellem parterne indgås andre forlig eller aftaler om overførelse af kulturgenstanden.

Til § 15

Bestemmelsen betyder, at der ikke ved den foreslåede lov indføres nogen begrænsninger i adgangen til overførelse eller tilbagelevering efter almindelige regler eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning.

Dette indebærer, at bl.a. dansk rets almindelige regler om vindikation af stjålne genstande vedbliver at gælde ved siden af reglerne i dette lovforslag. I praksis bevarer disse regler deres betydning uanset gennemførelsen af dette lovforslag, i det omfang disse regler er mere gunstige for den, der kræver tilbagelevering, end de foreslåede regler. Den, der rejser krav om tilbagelevering, kan således vælge at støtte sit krav på det regelsæt, der anses for mest gunstigt. I det omfang EU-ordningen i lov nr. nr. 1104 af 22. december 1993 om tilbagelevering af kulturgoder finder anvendelse, medfører bestemmelsen dog ikke valgfrihed i forhold til hvilket regelsæt kravet kan støttes på, jf. forslaget § 2, stk. 2.

Til § 16

Bestemmelsen omhandler danske domstoles stedlige kompetence i retssager om overførelse eller tilbagelevering af kulturgenstande, der er omfattet af loven.

Forslaget til *1. pkt.* fastslår hovedreglen om, at de almindelige regler om stedlig kompetence i retsplejelovens kapitel 22 finder anvendelse.

2 pkt. indeholder en særlig godsværnetingsregel, hvorefter retssager om overførelse af ulovligt udførte kulturgenstande, der befinder sig i Danmark på tidspunktet for sagens anlæg, kan anlægges ved Københavns Byret, hvis der ikke er værneting her i landet efter de almindelige regler om stedlig kompetence.

Bestemmelsen har til formål at sikre, at der, i overensstemmelse med UNIDROIT-konventionens artikel 5, stk. 1, jf. artikel 8, stk. 1, kan anlægges retssag i Danmark i en sag, hvor en kulturgenstand befinder sig i Danmark, og kulturgenstanden i henhold til konventionens bestemmelser må betragtes som ulovligt udført.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 6.3.2.

Til § 17

Bestemmelsen vedrører lovens ikrafttrædelsestidspunkt.

UNIDROIT-konventionen vil blive ratificeret, når der er indgået en aftale med EU om spørgsmålet om anvendelsesområdet for Bruxelles I-forordningen i relation til UNIDROIT-konventionen, jf. afsnit 6.3.2 ovenfor. For at sikre, at loven kan træde i kraft samtidig med, at konventionen træder i kraft for Danmark, foreslås, at tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af kulturministeren.

Til § 18

Det foreslås, at loven kun finder anvendelse på krav om tilbagelevering eller overførelse af kulturgenstande, som er stjålet eller ulovligt udført på et tidspunkt, der ligger efter dansk tiltrædelse af konventionen. Dermed kan krav om tilbagelevering eller overførelse ikke angå kulturgenstande, som forud herfor ulovligt er blevet fjernet fra en anden stats territorium. I overensstemmelse med konventionens artikel 10 har loven således ikke tilbagevirkende kraft. Det skyldes bl.a. at antallet af mulige sager om tilbagelevering eller overførelse ellers ville kunne blive uoverskueligt, ligesom det vurderes af afgørende betydning, at borgere og professionelt handlende har mulighed for fremadrettet at indrette sig i tillid til de ændrede regler på området.